

Kadernota 2024

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	8
2. Financiële stand van zaken 2023	11
3. Programmalijnen	14
3.1 Vitale kernen	15
3.2 Toekomstbestendig buitengebied	17
3.3 Stevige sociale basis	18
3.4 Dienstverlening en organisatie	20
4. Uitgangspunten Begroting 2024	23
4.1 Basiscijfers Begroting 2024	23
4.2 Tarieven 2024	26
4.3 Ontwikkelingen gemeentefonds	28
4.4 Uitgangspunten en prognose drie decentralisaties Sociaal Domein	31
4.5 Reserves en voorzieningen	33
4.6 Fiscale uitgangspunten	33
5. Doorkijk 2024 - 2027	35
5.1 Besluitvorming gemeente na vaststelling Begroting 2023	35
5.2 Wijzigingen begrotingen verbonden partijen	35
5.3 Kostenstijgingen en compensatie daarvoor in gemeentefonds	37
5.4 Verplichte en gewenste bijstellingen en investeringen	40
6. Totaaloverzicht	46

Samenvatting

De gemeente Gemert-Bakel heeft de ambitie om te groeien van 31.000 naar 35.000 inwoners. Groei biedt kansen voor een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. Er zijn grote veranderingen op het gebied van klimaat en in het landelijk gebied. De samenleving wordt steeds meer digitaal. Inwoners zijn onlosmakelijk verbonden met hun leefomgeving. Ook op sociaal gebied zorgen we als gemeente voor verbinding. Om dit alles waar te maken is een robuuste en communicatief sterke ambtelijke organisatie nodig.

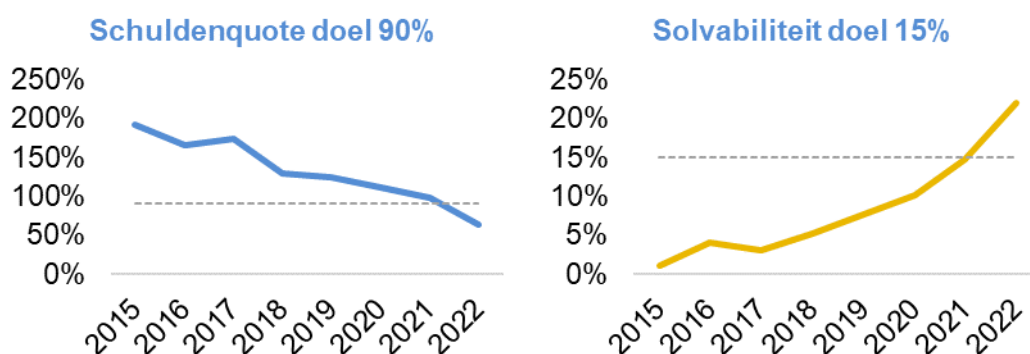
In deze Kadernota kijken we naar de beschikbare financiële middelen en de ambities voor de komende jaren. De Kadernota is de voorbereiding op de Begroting 2024. In november dit jaar besluit de gemeenteraad over de begroting.

De huidige financiële stand van zaken van de gemeente is het startpunt. Dit bepaalt deels de keuzes voor de jaren 2024 en verder. Daarin zijn de inkomsten uit het gemeentefonds vanaf 2026/2027 nog steeds een onzekere factor voor alle gemeenten. Het gemeentefonds is veruit onze belangrijkste inkomstenbron. Het Rijk heeft vanaf 2026 een grote hap uit dat gemeentefonds genomen in afwachting op een nader uit te werken alternatief.

De financiële positie van de gemeente is in 2022 verder verstevigd

In de Jaarstukken 2022 hebben we een positief saldo van 3,4 miljoen euro. Het eigen vermogen is over geheel 2022 met 9,7 miljoen euro gestegen. Daarvan is 6,0 miljoen euro te relateren aan tussentijds ontvangen Rijksmiddelen. Met deze groei zetten we de lijn van de afgelopen jaren door.

We willen zoals in 2021 afgesproken een meer gezonde financiële balans. Dit betekent een solvabiliteit van minimaal 15% en een schuldenquote van maximaal 90%. Aan deze normen voldoen we op dit moment. De solvabiliteit bedraagt na vaststelling van de jaarstukken 22% en de schuldenquote 64%. Het is wel zo dat met het investeringsprogramma de komende jaren deze quotes weer (tijdelijk) zullen verslechteren.

Ook het weerstandsvermogen is meer dan voldoende aanwezig. In de financiële kaders is bepaald dat de risico's dubbel afgedekt moeten zijn. Met 6,7 miljoen euro aan risico's is dat een benodigd weerstandsvermogen van 14,4 miljoen euro. Op dit moment is voor onze gemeente 21,9 miljoen euro aanwezig.

Financieel kunnen we tegen een stootje. Daarnaast besparen we door de groei van het eigen vermogen in de toekomst rentekosten en zijn we daarmee minder gevoelig voor renteschommelingen.

De kosten zijn gestegen in 2023 door inflatie

De oorlog in Oekraïne heeft enorme impact, wereldwijd en in Nederland. Economisch zien we dit terug in hoge inflatie en een stijgende rente.

De rente is verder gestegen in de afgelopen maanden. Inmiddels bedraagt deze voor een gemeente 3,3%. In deze Kadernota houden we structureel rekening met een rente van 3,5%.

Voor 2023 is recent een nieuwe cao gemeentebesturen afgesloten. Deze cao is met een gemiddelde van 7,8% hoger uitgevallen dan het standaard CPB-cijfer van 3,6% waarmee is gerekend. Dat heeft niet alleen uitwerking op de personele kosten van de gemeente zelf, maar ook op die van de verbonden partijen. In de Begroting 2023 was hier al op ingespeeld door het opnemen van een stelpost van structureel € 602.000 voor lonen en prijzen. Deze stelpost is hiervoor nu volledig ingezet, samen met een aantal andere prijsstijgingen.

Het beeld over 2023 blijft echter positief. Zoals in de 1^e financiële rapportage 2023 valt te lezen kunnen alle kostenstijgingen vooralsnog opgevangen worden in 2023. Daarnaast is er nog een buffer van 1,5 miljoen euro uit het begrotingsoverschot 2023.

Het investeringsprogramma stijgt van 100 miljoen euro naar 121,8 miljoen euro

In de Begroting 2023 is een investeringsprogramma opgenomen van 100 miljoen voor de komende vier jaar. In deze Kadernota 2024 breiden we dat verder uit met nog eens 21,8 miljoen euro. Hiermee komt het totale investeringsprogramma uit op 121,8 miljoen euro.

Voor 17,5 miljoen euro is dat de Routekaart Duurzaamheid. Deze Routekaart is eerder dit jaar al vastgesteld door de gemeenteraad. Nu zijn de middelen verwerkt in de begroting. Verder is in de Kadernota aanvullend 3,6 miljoen euro opgenomen voor regionale mobiliteit en 0,5 miljoen euro voor vervanging van de skatebaan en het aanleggen van een pumptrackbaan. Voor vervanging van audiosysteem in de raadszaal is ook geld opgenomen.

Werken aan de gemeentelijke opgaven

Op diverse onderwerpen stellen we extra uitgaven voor. Deze aanpassingen zijn sterk verbonden aan de opgaven waar we voor aan de lat staan als gemeente. Het is een mix van grotere en kleinere aanpassingen. De grotere aanpassingen zijn:

Meer inzet op digitale veiligheid. De uitdagingen op dit gebied nemen sterk toe. In deze Kadernota is daarvoor structureel € 207.000 opgenomen. Voor het groenonderhoud waar Senzer in de afgelopen jaren onvoldoende heeft kunnen leveren zijn diverse scenario's opgesteld. Dit geeft een structurele bijstelling van € 200.000.

Voor het programma vitale kernen trekken we twee keer € 200.000 uit. We reserveren middelen voor diverse onderzoeken naar de bereikbaarheid, zoals bij de ontwikkelingen in Gemert-Noord. In totaal voor € 165.000.

Om het isolatieprogramma bij inwoners mogelijk te maken reserveren we twee keer € 75.000 voor een gemeente breed plan. Hiermee voorkomen we dat initiatiefnemers steeds apart een nieuwe ontheffing Wet natuurbescherming moeten aanvragen. Voor het beschrijven van 600 gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden is twee keer € 138.000 ingeruimd.

Gemeentelijke tarieven stijgen enkel met inflatie met uitzondering van riool

Voorgesteld wordt om de gemeentelijke tarieven enkel met inflatie te laten stijgen. Dat betekent een stijging van 3,9%. Uitzondering op dit percentage zijn de rioolheffing en leges.

Bij de rioolheffing staat in het watertakenplan een stijging van 5,2% voor 2024 opgenomen bovenop de inflatie. Vooralsnog gaan we daarvan uit. Bij de tarieven van de leges wordt

uitgegaan van volledige kostendekking. Dat betekent 5,2% als index loonkosten voor 2024 en daarnaast een inhaalindexering van 4,2% over de loonkosten uit 2023.

Autonome ontwikkelingen

Zoals eerder benoemd zijn de kosten in 2023 sterk gestegen. Met die stijging was via een stelpost in de begroting al deels rekening gehouden. Daarnaast biedt de komende meicirculaire compensatie. Dat is allemaal verwerkt in deze cijfers. Ten opzichte van de vorige begroting zijn met name twee andere autonome bijstellingen bepalend voor het financiële beeld.

Allereerst wordt in deze kadernota nu structureel € 747.000 geraamd voor de drie decentralisaties. Voorspellingen via het VNG-model laat zien dat name de kosten Wmo sterk stijgen richting 2024. Naast indexering verwachten we dat vanwege de vergrijzing meer mensen gebruik gaan maken van deze voorzieningen.

Daarnaast zijn er bij diverse gemeenschappelijke regelingen bijstellingen geweest die los staan van de indexeringen. Dit is in meer en mindere mate het geval bij Senzer, BSOB, GGD, GR Peelgemeenten en ODZOB. In financiële zin is deze stijging voor Senzer het grootst. Door herverdeling van de gemeentelijke bijdrage en andere inschattingen BUIG-middelen hebben wij daar een structureel nadeel van € 800.000.

De jaren 2024 en 2025 zijn ruim sluitend, de jaren daarna niet

Saldo Kadernota 2024	2024	2025	2026	2027
Structurele saldo na bijstellingen	1.174V	2.362V	2.197N	3.009N

De jaren 2024 en 2025 blijven sterk positief. Dit is een buffer voor mogelijk verdere prijsstijgingen in deze onzekere tijden. Daarnaast geeft het ruimte om in de toekomst verder in te spelen op ontwikkelingen bij de grotere opgaven zoals wonen, klimaat, mobiliteit.

De jaren 2026 en 2027 zijn echter negatief. Oorzaak hiervoor zijn de sterk dalende inkomsten vanuit het Rijk. Het is nog onduidelijk in welke mate dit gat gedicht gaat worden.

Onzekerheid over gemeentefonds na 2026/2027 ('ravijnjaren')

Het kabinet heeft in het coalitieakkoord aangekondigd om de huidige financieringssysteem per 2026 af te schaffen en te vervangen door een nieuwe. Vooruitlopend daarop is alvast een grote hap uit dat gemeentefonds genomen vanaf 2026. Dit wordt door gemeenten ook wel 'ravijnjaren' genoemd.

Het Rijk is in de Voorjaarsnota 2023 wel gekomen met structureel 1 miljard euro extra en een groei op basis van bruto binnenlands product (BBP). Beiden vanaf 2027. Voor Gemert-Bakel is dat bijna 1,8 miljoen euro extra. Dat is in deze Kadernota meegerekend. De VNG vindt dat echter (veel) te weinig. Naar hun berekening moet dat landelijk 3 miljard euro meer zijn. Voor Gemert-Bakel zou dat ongeveer 4,5 miljoen euro extra betekenen.

Het Rijk denkt aan uitbreiding van het belastinggebied voor gemeenten (zoals een ingezetenebelasting). Alleen zijn die plannen nog weinig concreet.

We laten de tekorten 2026 en 2027 ook zien als signaal naar het Rijk

De onzekerheid over de inkomsten gemeentefonds beperkt je als gemeente in het aangaan van nieuwe verplichtingen. Daar is ook rekening mee gehouden in deze Kadernota. We willen als gemeente echter wel een signaal afgeven aan het Rijk dat een structurele oplossing voor die jaren nodig is. We zien de tekorten van 2026/2027 bij vele gemeenten nu in hun Kadernota's/Voorjaarsnota's verschijnen.

Inleiding

1. Inleiding

Voor u ligt de Kadernota 2024. Daarin staan de uitgangspunten van de gemeente Gemert-Bakel voor de komende vier begrotingsjaren.

In de kadernota wordt gekeken naar de budgetten en onze wensen. Deze kunnen tegen elkaar worden afgewogen en indien nodig worden bijgesteld. Dit is de voorbereiding op de Begroting 2024 welke in november 2023 door de gemeenteraad wordt behandeld.

De Kadernota 2024 heeft de volgende hoofdstukken:

1. Inleiding;
2. Financiële stand van zaken gemeente 2023;
3. Ontwikkelingen en programmalijnen;
4. Uitgangspunten Begroting 2024;
5. Financiële doorkijk 2024-2027;
6. Totaaloverzicht.

In november 2023 stelt de gemeenteraad zowel de Begroting 2024 als de Meerjarenraming 2025-2027 vast. Om het simpel te houden noemen we beide documenten 'Begroting 2024'.

Alle bedragen in de tabellen zijn te lezen maal € 1.000. Daarbij staat een "V" voor voordeel en een "N" voor nadeel.

Het saldo van de Kadernota 2024 is niet in alle jaren structureel sluitend

De gemeenteraad heeft de wettelijke taak een begroting vast te stellen die structureel en reëel in evenwicht is. Het structurele saldo van deze kadernota bedraagt:

Saldo Kadernota 2024	2024	2025	2026	2027
Structurele saldo na bijstellingen	1.174V	2.362V	2.197N	3.009N

Jaarschijven 2024 en 2025 zijn structureel sluitend.

Er is onzekerheid rond de inkomsten van het Rijk vanaf 2026/2027

Voor de jaren 2026 en verder is het wachten op verdere duidelijkheid van het Rijk. In 2022 heeft het Rijk vanaf 2026 een forse hap uit het gemeentefonds genomen. Dat kwam voor Gemert-Bakel neer op structureel ongeveer 4 miljoen euro. Daarnaast gaat vanaf 2026 de resterende opschalingskorting lopen. Voor Gemert-Bakel is dat een nadeel van ongeveer 1 miljoen euro.

Het Rijk heeft in hun Voorjaarsnota 2023 wel structurele compensatie vanaf 2027 aangekondigd. Dat is 1 miljard euro per jaar naast het koppelen van het gemeentefonds aan de groei BBP. Dat levert voor 2027 nog eens 150 miljoen euro extra op. Vertaald naar Gemert-Bakel is dat een structureel voordeel van 1,8 miljoen euro. Dat is ook als prognose in deze kadernota verwerkt. De VNG is echter kritisch op deze oplossing. Het is (veel) te weinig geld vinden ze. Naar hun idee hebben gemeenten 'recht' op structureel 3 miljard meer. Naar Gemert-Bakel vertaald ongeveer 4,5 miljoen euro.

Daarnaast heeft het Rijk al eerder aangekondigd het belastinggebied van gemeenten uit te willen breiden. Dat kun je een extra belasting heffen zoals ingezetenebelasting. Of dat extra geld is, of dat je hiervoor wordt gekort op het gemeentefonds is niet duidelijk. Een dergelijke nieuwe belasting zou landelijk miljarden in omvang moeten worden. De plannen voor uitbreiding van het belastinggebied zijn nog weinig concreet.

Voor de investering Commanderie College is 32,1 miljoen euro geraamd

Voor de investering Commanderie College is 32,1 miljoen euro in de begroting opgenomen. De kapitaallasten daarvan gaan lopen in 2026 en maken onderdeel uit van het saldo van deze kadernota. De uitwerking van de scenario's is een apart besluitvormingstraject en daarom niet opgenomen in deze kadernota.

Met deze cijfers vallen we onder het normale toezicht van de provincie

Om te vallen onder het normale repressieve toezicht van de provincie dient de begroting reëel en structureel sluitend te zijn in 2024 of anders uiterlijk 2027. Verder moeten we de jaarrekening en begroting tijdig insturen en moet de Algemene reserve positief staan.

De gemeentelijke ambitie gaat verder. Deze is vastgelegd in de financiële kaders en het coalitieakkoord. Daarin staat dat de begroting zowel structureel sluitend is in 2024 als in 2027. Het jaar 2024 is structureel sluitend. Vanwege de onzekerheid rond de Rijksinkomsten is het jaar 2027 nog niet sluitend.

We voldoen aan de provinciale eis van een structureel sluitende begroting in 2024. Daarmee vallen we onder het normale toezicht van de provincie.

Structureel saldo is bepalend voor de provincie en deze moet reëel zijn

Incidentele kosten en opbrengsten mogen niet worden meegeteld in het begrotingssaldo. Denk aan de inzet van reserves of winsten op verkoop van panden. Wordt een begroting sluitend gemaakt met incidentele voordelen dan is dat een risico voor de langere termijn. Deze incidentele voordelen houden een keer op. Daarom is het structurele saldo bepalend.

Een begroting moet verder reëel zijn. Met reëel wordt bedoeld dat de ramingen haalbaar zijn. De provincie toetst de vastgestelde begroting in november. Daarbij kijken ze vooral naar het juist toepassen van inflatiecijfers en dat de geraamde inkomsten uit het gemeentefonds overeenkomen met besluiten van het Rijk.

De afgesproken financiële kaders zijn toegepast in deze kadernota

Op 18 maart 2021 heeft de gemeenteraad kaders vastgesteld voor een gezonde en duurzame financiële positie van de gemeente Gemert-Bakel.

De daarin opgenomen uitgangspunten vormen de basis voor de Kadernota 2024. Daar waar de uitgangspunten zijn toegepast is dat vermeld en worden ze uit eenvoud aangeduid als 'financiële kaders'.

Het proces van de Kadernota 2024 is grotendeels gelijk aan dat van vorig jaar

De bestuurlijke behandeling van de kadernota ziet er als volgt uit. Nieuw is daarbij dat de kadernota in een gezamenlijke commissie wordt behandeld via een carrousel.

Onderdeel	Wanneer	Door
Gezamenlijke commissiebehandeling (carrousel)	29 juni 2023	Commissie
Beantwoording schriftelijke vragen	11 juli 2023	B&W
Behandeling Kadernota 2024	13 juli 2023	Raad

Financiële stand van zaken 2023

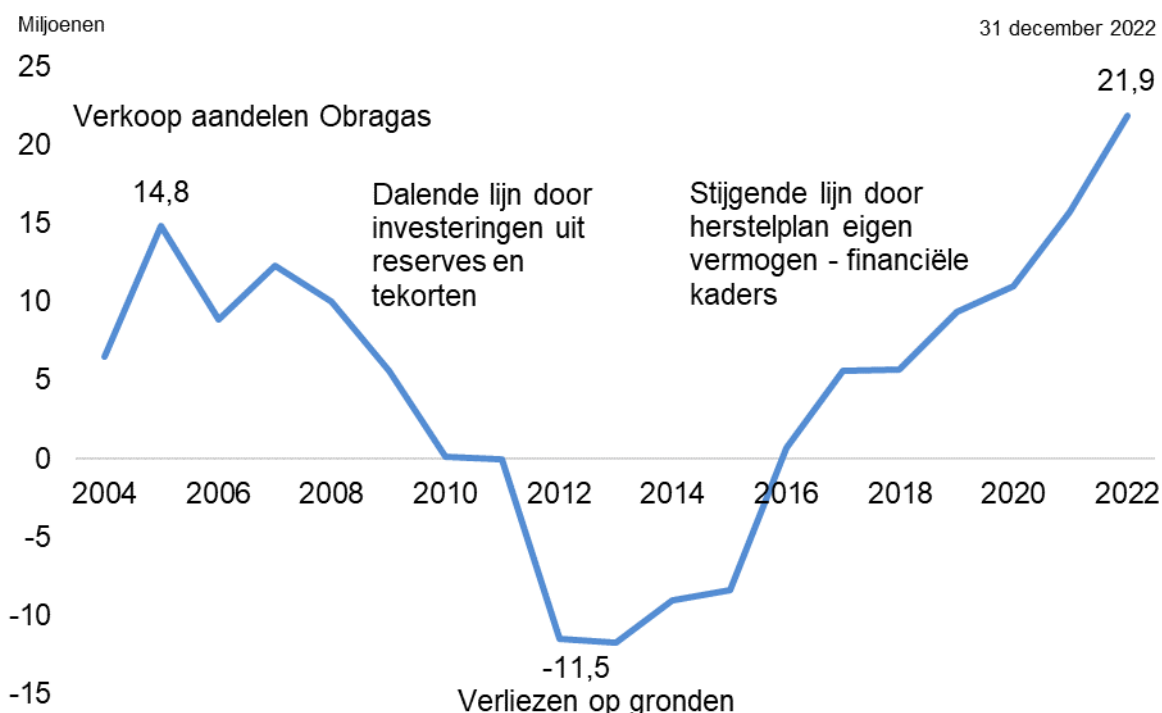
2. Financiële stand van zaken 2023

In dit hoofdstuk wordt de huidige financiële stand van zaken van de gemeente toegelicht. Dit kan dan worden meegenomen in de keuzes voor de jaren 2024 en verder.

De stijgende lijn van het weerstandsvermogen zet zich verder door in 2022

De gemeente Gemert-Bakel komt uit een financieel diep dal. Sinds 2013 is een stijgende lijn te zien. Die heeft zich in 2022 doorgezet.

Het eigen vermogen is in 2022 met 9,8 miljoen euro gestegen waarvan 6,7 miljoen euro het weerstandsvermogen betreft.

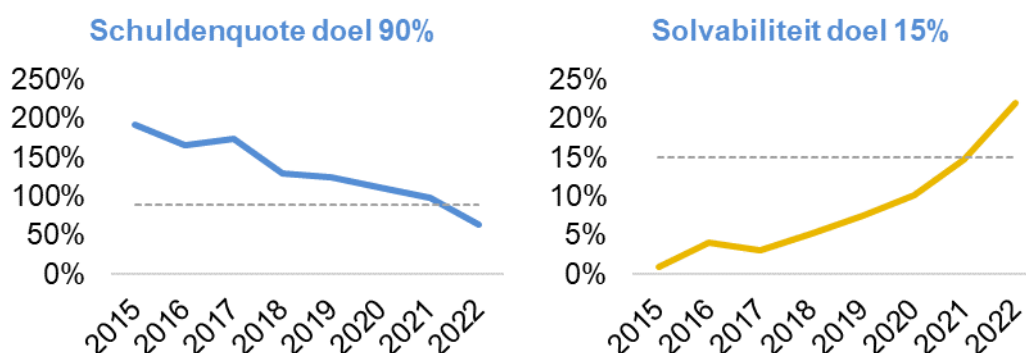
Wat bij de tussentijdse financiële rapportages opvalt is dat de positieve resultaten voor een omvangrijk deel bepaald worden door tussentijds extra geld van het Rijk. Van de groei van het eigen vermogen 9,8 miljoen euro is 6,0 miljoen euro te relateren aan tussentijds ontvangen Rijksmiddelen. Omdat dit geld later ontvangen is kon het geen onderdeel uitmaken van de integrale afwegingen bij de vaststelling van de Begroting 2022.

De risico's zijn in de Jaarstukken 2022 berekend op 6,7 miljoen euro. In de financiële kaders is afgesproken dat de risico's dubbel afgedekt moeten zijn. Dat betekent een weerstandsvermogen van 13,4 miljoen euro. Dat niveau is met 21,9 miljoen euro ruimschoots bereikt.

Het weerstandsvermogen van 21,9 miljoen euro is de situatie per 31 december 2022. Nog niet in dit bedrag zijn opgenomen het nog te bestemmen resultaat over 2022 van 3,4 miljoen euro en het overschot (incidenteel saldo) in de Begroting 2023 van 1,5 miljoen euro.

De solvabiliteit en schuldenpositie zijn in 2022 op de gewenste hoogte gekomen

In de financiële kaders is vastgelegd dat we gaan sturen op het verbeteren van de solvabiliteitsratio naar 15% en de schuldenquote naar 90%. Het verloop is als volgt.

Beiden doelen zijn bereikt in 2022. De schuldenquote is gedaald naar 64%. De solvabiliteit is gestegen naar 22%. De verwachting is wel dat de quotes tijdelijk weer verslechteren door het investeringsprogramma van 100 miljoen euro zoals opgenomen in de Begroting 2023.

De start van deze kadernota is een structureel sluitende Begroting 2023

In november 2022 heeft de gemeenteraad de Begroting 2023 vastgesteld. Deze begroting was structureel sluitend. Daarna zijn nog een aantal besluiten genomen door de gemeenteraad onder andere via financiële rapportages en aparte besluiten. Ook voor de raad van 6 juli 2023 staan een aantal begrotingswijzigingen op de agenda.

Het saldo van de begroting na al deze raadsbesluiten is als volgt:

Structurele begrotingssaldo	2024	2025	2026	2027
Saldo 11 november 2022	4.117V	5.038V	616V	1.593N
Raadsbesluiten na 11 november 2022	158N	155N	181N	198N
Structurele saldo na raadsbesluiten	3.959V	4.883V	434V	1.791N

Het startsaldo in 2026 en 2027 is lager dan in 2025 vanwege de forse uitnamen uit het gemeentefonds van het Rijk in afwachting op een nieuwe financieringssysteem. Daarnaast gaan vanaf 2026 de kapitaallasten investering Commanderie College lopen.

Wij hebben geen bijzondere punten van de provincie meegekregen voor de begroting

De gemeente valt in 2023 onder het normale toezicht van de provincie. Voorwaarden om in 2024 daar weer onder te vallen zijn:

- Een positieve Algemene reserve;
- Een structureel sluitende begroting in 2024 en zo niet dan in 2027;
- Tijdig inzenden Jaarstukken 2022 (15 juli) en Begroting 2024 (15 november).

De nu voorgestelde Kadernota 2024 voldoet aan deze voorwaarden.

In de goedkeuringsbrief van de provincie van de vorige begroting zijn geen specifieke aandachtspunten benoemd voor Gemert-Bakel. Voor volgend jaar vraagt de provincie aan alle gemeenten nadrukkelijke aandacht voor het reëel ramen van inflatie en personeel (landelijke cijfers) en het reëel ramen van de jeugdzorg. Dan doen wij in deze kadernota.

Met alle ontwikkelingen wereldwijd blijven het onzekere tijden wat prijzen, lonen en rente gaan doen.

Programmalijnen

3.Programmalijnen

De begroting van de gemeente is gebaseerd op het collegeprogramma. Dat is vervolgens uitgewerkt in vier strategische programmalijnen. Deze programmalijnen zijn:

- Vitale kernen;
- Toekomstbestendig buitengebied;
- Stevige sociale basis;
- Dienstverlening en organisatie.

De kadernota is het voorbereidende document voor de begroting. Zowel financieel als beleidsmatig. Daarom geven we in deze kadernota per programmalijn een toelichting op de ambities en ontwikkelingen voor de komende jaren.

Waarom programmalijnen?

Programmalijnen helpen ons om doelen te realiseren en veranderingen tot stand te brengen bij complexe opgaven. We zetten ze in om de doelen met de goede focus, energie, structuur en samenhang te benaderen. Vooral nu er grote opgaven op ons afkomen zoals het aanjagen van de woningbouw, de energietransitie, de veranderingen in het buitengebied, de Omgevingswet, het toekomstbestendig maken van de organisatie en het verstevigen van de sociale basis.

Ook in onze regio zien we deze opgaven terug: we staan aan de vooravond van een duurzame schaa sprong die we samen met de regio maken. De Brainportregio is de afgelopen jaren economisch enorm gegroeid. Het aantal banen en inwoners blijft ook in de komende jaren stijgen. Tegelijkertijd hebben we grote opgaven voor energie, klimaat en transitie van het landelijk gebied. Dit betekent dat er toenemende druk ontstaat op de woningmarkt, op mobiliteit maar ook op de leefbaarheid en leefkwaliteit. Het is belangrijk dat de schaa sprong die op ons afkomt ten goede komt aan de welvaart én het welzijn van alle inwoners van de regio, dus ook de inwoners van Gemert-Bakel. Deze brede welvaart omvat alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. De opgaven zijn zodanig groot, dat samenwerking in de regio noodzakelijk is.

Om onze ambities te bereiken moeten we investeren in onze organisatie, in kennis, kwaliteit en capaciteit. Hiermee maken we onze organisatie toekomstbestendig en presenteren we ons als een aantrekkelijke werkgever.

3.1 Vitale kernen

De gemeente Gemert-Bakel wordt gekenmerkt door de zeven kerkdorpen. Dorpen met een sterke gemeenschapszin en betrokkenheid, maar met de uitdaging om de kerkdorpen nu en in de toekomst vitaal te houden. Maar wat maakt onze kerkdorpen vitaal?

De omgevingsvisie voor Gemert-Bakel geeft inhoud aan deze vraag. Daarin is het volgende opgenomen:

‘In de directe leefomgeving voldoende groen en (sport)voorzieningen, een woningmarkt die aan de woningvraag en woonbehoefte voldoet en een openbare ruimte die de sociale interactie tussen en de gezondheid van haar inwoners in stand houdt of verbetert’.

Op basis van deze definitie komen we in de omgevingsvisie tot de volgende pijlers:

- Pijler 1: Wonen;
- Pijler 2: Voorzieningen en lokale economie;
- Pijler 3: Openbare ruimte.

Deze pijlers worden vanaf 2022 gebiedsgericht uitgewerkt en vormen de basis voor het programma Vitale kernen. Daarnaast geeft het collegeprogramma ook input voor het programma Vitale kernen. In dit collegeprogramma zijn projecten en beleidskaders benoemd die een bijdrage leveren aan de doelen uit de pijlers zodat een compleet programma ontstaat. Daarbij wordt een integrale aanpak nagestreefd welke nodig is om de hoeveelheid van diverse opgaven te bundelen. Bereikbaarheid is daarbij een opgave die programma breed speelt, voor vitaliteit heb je ook een goede bereikbaarheid nodig.

Wat willen we bereiken?

Pijler 1: Wonen

Om een aantrekkelijke woongemeente te kunnen zijn voeren we een actief woonbeleid waarbij in iedere kern woningbouw mogelijk gemaakt wordt. Gelet op de vergrijzing werken we gericht aan combinaties met zorg. We maken regionaal pro-actief afspraken over woningbouw en zetten ons in om de versnelling van de realisatie van woningen voor elkaar te krijgen. Om dit goed te kunnen uitvoeren en de voortgang te kunnen monitoren zetten we hiervoor Peel-breed software in.

Indien mogelijk geven we voorrang aan onze eigen inwoners bij nieuwe woningen en we stellen een zelfbewoningsplicht in zodat sociale opbouw kan plaatsvinden en beleggers geweerd kunnen worden.

We versterken onze aantrekkingskracht voor mensen die landelijk willen wonen dichtbij stedelijke voorzieningen en werk. We zorgen ervoor dat onze kernen goed bereikbaar zijn per fiets, auto en openbaar vervoer.

Pijler 2: Voorzieningen en lokale economie

Een aantrekkelijk centrum en voldoende ruimte voor bedrijven zijn belangrijk om onze kernen vitaal te houden. We zetten daarom in op centrumplannen die samen met de inwoners gemaakt worden. Het centrum van Gemert en het centrum van Bakel worden de komende jaren verder ontwikkeld zoals in de centrumplannen is afgesproken. Milheeze komt ook met een eigen centrumplan en de andere kernen volgen met de gebiedsgerichte aanpak vanuit de omgevingsvisie.

Levendige dorpscentra bieden ruimte voor ontmoeting en zijn belangrijk voor de aantrekkelijkheid. Mensen worden steeds mobieler en zoeken meer belevingswaarde bij bijvoorbeeld het winkelen. Een levendig centrum waar voorzieningen en werk voorhanden zijn is een centrum met aantrekkingskracht voor het binden van jongeren en jonge gezinnen

en het behouden van winkels en inwoners die al aanwezig zijn. Maar ook voor dagrecreanten, het is belangrijk dat ook voor hen de kernen aantrekkelijk zijn en aanvullend recreatief aanbod wordt ontwikkeld. Ook zorgen we ervoor dat de voorzieningen die men dagelijks nodig heeft zoveel mogelijk in de eigen kern, danwel op korte afstand bereikbaar zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor basisonderwijs, middelbaar onderwijs en cultuur.

We maken regionaal afspraken over de uitbreiding van bedrijventerreinen en blijven in contact met onze ondernemers om in te kunnen spelen op hun behoeften. De ondernemers zorgen voor werkgelegenheid op korte afstand en voor ondersteuning van maatschappelijke initiatieven. We kijken naar kansen die we regionaal kunnen pakken om onze ondernemers te ondersteunen.

We zorgen ervoor dat onze voorzieningen en bedrijventerreinen goed bereikbaar zijn per fiets, auto of openbaar vervoer.

Pijler 3: Openbare ruimte

We streven naar een gemeente die in staat is de gevolgen van klimaatverandering op te vangen. Stedelijk groen heeft daar een belangrijke functie in, het beschermt tegen overstroming en hittestress.

We verhogen het ambitieniveau voor de kwaliteit van het groenbeheer van de openbare ruimte en bij nieuwe inrichtingen worden de gevolgen van de klimaatverandering meegenomen. We richten de fysieke leefomgeving zo in dat deze uitnodigt tot spelen, sporten en bewegen en beter aansluit bij alle doelgroepen en leeftijden. We hebben aandacht voor de eisen die verschillende doelgroepen aan de openbare ruimte stellen om te kunnen deelnemen. Door middel van de wijkschouw lossen we knelpunten met betrekking tot leefbaarheid en veiligheid sneller op. Samen met onze inwoners werken we aan een schoner Gemert-Bakel en ondersteunen initiatieven daarvoor.

Resultaat vitale kernen

De kernen zijn vitaal vanuit hun eigen kracht en identiteit. Er is ruimte voor eigen initiatief wat betekent dat de dorpen, gebieden en gemeenschappen zich ieder op een eigen wijze ontwikkelen. Dit kan tot gevolg hebben dat de ene kern meer voor elkaar krijgt of het sneller geregeld krijgt dan een andere. In 2030 liggen de scores van onze kernen op het gebied van bevolkingsopbouw, sociale samenhang, kwaliteit van de openbare ruimte, gezondheid en voorzieningenniveau boven het regionaal gemiddelde van vergelijkbare landelijke gemeenten.

We zijn een gemeente met minder versterking en meer groen, een betere wateropvang, minder hittestress en een grote biodiversiteit. We volgen de provinciale trend om zo snel mogelijk energieneutraal te zijn.

3.2 Toekomstbestendig buitengebied

In aansluiting op de richting die gevormd wordt in de omgevingsvisie stellen we een programma Toekomstbestendig buitengebied op dat de integrale aanpak nastreeft die nodig is om de hoeveelheid van diverse opgaven te bundelen. Hierbij maken we een lokale afweging waar wij met ons buitengebied naar toe willen. Verschillende overheidslagen hebben hiervoor hun eigen programma en budgetten, wanneer wij effectief gebruik maken van het aanhaken bij deze programma's kunnen we meer eigen doelstellingen realiseren en financiële middelen stapelen.

Door de provincie Noord-Brabant wordt gewerkt aan het Brabants Programma voor het Landelijk Gebied (BPLG) waarmee hier ook wordt toegewerkt naar een uitvoeringsprogramma met forse financiële middelen. Daarnaast is transitie van het landelijk gebied één van de speerpunten binnen de MRE regio. Uitdagingen zoals de stikstofcrisis, reactivering van de Vredepeel et cetera vragen om een snel schakelende overheid en samenwerkende overheden met voldoende bewegingsruimte in de organisatie en de benodigde beleidsruimte/toekomstvisie.

Daarboven hangt de Rijksparaplu zoals NOVEX gebied De Peel. Door deze Rijkskeuze is een belangrijke stap gezet om de transitie van het landelijk gebied ook bestuurlijk vorm te geven. Met de definitieve vaststelling zijn een aantal concrete doelen benoemd:

1. Leefbaarheid en economische vitaliteit van de Peel verbeteren voor mensen die wonen, werken en recreëren in de Peel;
2. Een toekomstbestendige, gezonde en natuurlijke leefomgeving realiseren;
3. Werken als één overheid door integrale afwegingen op basis van een gedeeld toekomstbeeld.

In de NOVEX is als uitgangspunt vastgelegd dat het Rijk en andere overheden optreden als één overheid, samen met de samenleving. En daarbij wordt gezamenlijk gewerkt aan de grote opgaven van zo'n gebied. Dit gebeurt onder andere door het opstellen van een gebiedsgericht programma en een regionale investeringsagenda (RIA) met een omvang van circa 23 miljoen landelijk.

Wat willen we bereiken?

Strategisch gezien gaat het er met name over op welke manier je invloed kan uitoefenen op het besluitvormingsproces omtrent de doelstellingen die opgesteld gaan worden en hoe er wordt omgegaan met doelstellingen waar je geen invloed op hebt. Hierbij moeten we ons wel afvragen hoe we weer invloed krijgen over hoe de doelstellingen worden ingevuld binnen de regio of gemeente. Daarbij is belangrijk om helder te hebben wat de wensen zijn van de belanghebbende (Rijk, Provincie, Waterschap). De lokale vertaling zal plaats gaan vinden in de omgevingsvisie en de daaruit volgende gebiedsuitwerkingen voor het buitengebied. Deze zullen de kapstok vormen voor het programma toekomstbestendig buitengebied en vertellen hoe we de verschillende opgaves laten landen in Gemert-Bakel.

De uitvoering wordt bepaald door de verschillende activiteiten die plaatsvinden in en om het buitengebied die van invloed zijn op wat je in een gebied wil bereiken. Met andere woorden, zorg ervoor dat we weten wat de mogelijke effecten kunnen zijn op de thema's die we belangrijk vinden. Dat kan zijn op het gebied van stikstof, maar ook op het gebied van leefbaarheid (geluid, geur, lucht, veiligheid), gezondheid, vestigingsklimaat, economie en sociale verbondenheid.

De landelijke stikstof aanpak lijkt zich nu te focussen op de agrarische bedrijven die de meeste impact hebben op de Natura 2000 gebieden. Het dichtstbij gelegen N2000 gebied voor onze gemeente is De Bult. Voor De Bult wordt een gebiedsgerichte aanpak (GGA) opgesteld door de provincie waar de diverse overheden optreden als één overheid. Binnen

onze gemeente zijn geen 'piekbelasters' aanwezig voor deze opgave. Veel van deze landelijke regelingen zullen dan ook minder invloed hebben op onze aanpak.

3.3 Stevige sociale basis

Onze inwoners en hun leefomgeving zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De eigen kracht, het sociale netwerk van onze inwoners en een gemeenschap die voor elkaar zorgt, staat centraal. Om een stevige sociale basis te kunnen borgen in onze gemeente, trekken we met de inwoners van de dorpen en de gebruikers van voorzieningen op, om samen zaken mogelijk te blijven maken.

Denk daarbij bijvoorbeeld aan de Multifunctionele accommodaties (MFA's), de subsidies aan vrijwilligersorganisaties, de culturele instellingen en onderwijshuisvesting. We peilen en voeren structureel gesprekken met (georganiseerde) inwoners om te borgen dat beleid en uitvoering afgestemd zijn op de behoeften en wensen in de dorpen en wijken.

Om deze stevige sociale basis te kunnen borgen stemmen we af met de partners in ons netwerk en het kernteam Sociaal Domein (Lumens, GGD, Zorgboog, Goed Wonen, Senzer, politie). De volgende vier uitgangspunten worden gehanteerd:

- Niemand valt tussen wal en schip;
- De uitvoering vindt plaats binnen de taakstellende budgetten;
- De dienstverlening aan de inwoners is vraaggericht en georganiseerd vanuit het gebiedsteam;
- We werken samen in de kernen met de wijkteams.

Wat willen we bereiken?

We willen een gemeente zijn waar het fijn leven is en inwoners naar elkaar omkijken. Een gemeente waar inwoners met een vraag worden geholpen, binnen de mogelijkheden en middelen die daarvoor beschikbaar zijn. We werken dus vraaggericht en zetten in op de kansen en mogelijkheden van inwoners zelf.

Een belangrijk rol voor het behoud van een stevige sociale basis is weggelegd voor onze dorpsondersteuners, dorpsraden, de zorgcoöperatie, werkgroepen zorg en wijkteams. Zij hebben een belangrijke signalerende rol voor het gebiedsteam van professionals die in het gemeentehuis werkzaam zijn.

In het gebiedsteam werken onder andere Lumens, de autisme expert, een GZ-psycholoog, schuldhulpverlening, de consulenten jeugd, de WMO consulenten, de trajectregisseur inburgering, participatiecoaches en specialisten uitkering van Senzer, jongerenwerk en consulenten van MEE samen. Zij zitten dicht bij de beleidsmedewerkers, leerplichtambtenaar en regisseurs van de gemeente.

De gezamenlijke thuisbasis van een groot deel van het formele netwerk in het gemeentehuis draagt bij aan de integrale aanpak. We houden extra aandacht voor de samenwerking tussen het formele en het informele netwerk.

Verder is het van belang dat oplossingen van onderop komen en dat we daarin samenwerken. Goed luisteren naar wat wordt gevraagd en wat nodig is en daarmee invulling geven aan zowel burger- als overheidsparticipatie.

Een passend beleid voor inwoners die een steuntje in de rug kunnen gebruiken

De energiecrisis, de naweeën van Corona, de inflatie en de oorlog in Oekraïne hebben ertoe geleid dat een steeds groter deel van onze inwoners het (financieel) zwaar heeft of in de knel dreigt te komen. Dat betekent dat we de komende jaren niet alleen willen inzetten op het hoofdstuk verduurzaming en financiële bijstand als gevolg van de energiecrisis, maar ook aandacht blijven houden voor een passend sociaal beleid voor die inwoners die het niet

dreigen te redden. Dit doen we onder andere door in te blijven zetten op vroegtijdige signalering van schulden en – indien nodig – passende schuldenregelingen.

We werken aan het vergroten van kansengelijkheid, waarbij we niet alleen aandacht hebben voor de bestrijding van armoede, een kansrijke start voor kinderen, jongeren en jongvolwassenen maar ook voor een inclusievere samenleving. Bij een inclusieve samenleving gaat het niet alleen om bv. aanpassingen van gebouwen en stoepen om deze rolstoeltoegankelijk te maken, maar ook over het toegankelijk maken van informatie voor laaggeletterden, mee laten doen (praten) van mensen met een (fysieke of verstandelijke) beperking, bijeenkomsten en aandacht voor LHBTIQ+.

We gaan meer inzetten op een gezond en actief leven. Daarvoor is het nodig om meer in te zetten op preventie, het bevorderen van bewegen en het creëren van een omgeving waarbij het maken van een gezondere keuze makkelijker is. Daarnaast blijven we inzetten op een stevig netwerk. Hierbij gaat het over een stevig netwerk van de inwoner, rondom de inwoner en van de professionals, en een stevig netwerk van voorzieningen. In andere woorden: het dorps- en wijkgericht werken ontwikkelen we verder door. Waarbij kleinschalig en dichtbij belangrijk zijn en de inwoner centraal staat.

3.4 Dienstverlening en organisatie

We willen een gemeente zijn die een goede en passende dienstverlening levert naar onze inwoners en ondernemers. De verwachtingen ten aanzien van onze dienstverlening zijn hoog. Ontwikkelingen als toenemende digitalisering en veranderde wetgeving volgen elkaar in een snel tempo op. Zoals in het coalitieakkoord opgenomen blijven wij ook inzetten op een verdere digitalisering. Gelijktijdig zijn wij laagdrempelig en blijven wij toegankelijk voor alle inwoners. Dienstverlening raakt alle onderdelen binnen de organisatie en hiermee ook vrijwel alle medewerkers. Als organisatie zijn wij wendbaar om op deze vraag in te spelen en sluiten wij in onze dienstverlening aan bij de organisatieontwikkeling.

Bovendien willen we als gemeente onze ambities en maatschappelijke opgaven kunnen waarmaken. Dit vraagt om een robuuste en communicatief sterke ambtelijke organisatie. De ambtelijke organisatie moet daarom zowel kwantitatief (personele capaciteit) als kwalitatief versterkt worden, zoals eerder uit het onderzoek van organisatieadviesbureau & Van de Laar op verzoek van de gemeenteraad is gebleken. Het college en de gemeenteraad hebben vorig jaar (in de Kadernota 2022 en Begroting 2022) het toekomstbestendig maken van de gemeentelijke organisatie als een prioriteit benoemd. Inmiddels is een toekomstbestendig ontwikkelplan en nieuwe arbeidsmarktstrategie voor de gemeentelijke organisatie opgesteld. Met beide onderdelen is gestart met de uitvoering.

Met het uitgewerkte ontwikkelplan en de arbeidsmarktstrategie wordt beoogd de ambtelijke organisatie toekomstbestendig te maken zodat de gemeentelijke dienstverlening, bedrijfsvoering én de bestuurlijke ambities in de komende jaren adequaat kunnen worden uitgevoerd. Deze herstelslag is noodzakelijk omdat het presteren van de organisatie onder druk staat vooral als gevolg van eerdere bezuinigingen in combinatie met een toegenomen takenpakket van de gemeente.

Wat willen we bereiken?

Wij denken van buiten naar binnen en spelen met onze dienstverlening optimaal in op de wensen van onze inwoners en ondernemers. Dat vraagt van de medewerkers van de gemeente een servicegerichte houding. We willen een warm welkom voor onze inwoners met behoud van menselijk contact.

Dienstverleningsconcept

We herijken ons dienstverleningsconcept waarbij een (hernieuwde) richtinggevende visie volgt voor de manier hoe wij als organisatie omgaan met onze dienstverlening. Uiteraard sluit dit aan op de verwachtingen van onze inwoners. De vertaling van dit concept naar de medewerker/praktijk neemt een belangrijke plaats in. Onze servicegerichte dienstverlening en de uitgangspunten van het dienstverleningsconcept worden actief door de medewerkers uitgedragen.

Actuele onderwerpen op de gemeentelijke website maken we beter vindbaar. Ook vernieuwen we onze baliedienstverlening met een vernieuwde inrichting van de publieksruimte in het gemeentehuis. Verder willen we de gemeentelijke communicatie verbeteren, meer proactief en op het niveau van begrijpelijke taal. We leiden onze medewerkers op om invulling te kunnen geven aan een goede communicatie.

In het streven naar integrale dienstverlening passend bij de inwoners en ondernemers van Gemert-Bakel, is de dienstverlening zo ingericht, dat zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de diversiteit van de inwoners en ondernemers en de diversiteit van de vragen: omnichannel strategie. Dat wil zeggen: rekening houdend met situatie, mogelijkheden en voorkeuren, via verschillende kanalen, waarbij er keuzevrijheid is voor onze inwoners.

Uitgangspunt is dat wij binnen onze dienstverlening blijven inzetten op een verdere digitalisering. Tegelijkertijd moeten alle inwoners en ondernemers optimaal toegang blijven houden tot de gemeentelijke dienstverlening. Daarom houdt de gemeente (met de online en fysieke dienstverlening) altijd rekening met mensen die digitaal niet vaardig zijn

Uitgangspunten Begroting 2024

4. Uitgangspunten Begroting 2024

In dit hoofdstuk staan de financiële uitgangspunten opgenomen voor de Begroting 2024. Met deze uitgangspunten wordt de nieuwe begroting doorgerekend.

Bij het bepalen van de uitgangspunten is rekening gehouden met de financiële kaders welke op 18 maart 2021 door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Deze kaders zijn bedoeld om de financiën van de gemeente wendbaar en weerbaar te houden.

4.1 Basiscijfers Begroting 2024

In de Begroting 2024 wordt gerekend met de volgende tien basisuitgangspunten:

1. We rekenen met een groei van inwoners en woningen de komende jaren;
2. Lonen gaan met 5,2% stijgen in 2024;
3. Pensioenpremie en sociale lasten stijgen in 2024 met een gelijk bedrag als 2023;
4. De inflatie bedraagt 3,9% in 2024;
5. We schrijven af op investeringen volgens de bestaande afspraken;
6. De rente op nieuwe leningen is stijgende, we rekenen met 3,5% in plaats van 3%;
7. Bij de bouwgrond en gesloten financieringen rekenen we met 2,8% rente;
8. Er wordt maximaal € 820.000 ambtelijke kosten toegerekend aan de bouwgrond;
9. Het overheadpercentage bedraagt 60%;
10. De post Onvoorzien blijft op € 70.000.

Hieronder staat per onderdeel een verdere toelichting.

1. We rekenen met een groei van inwoners en woningen de komende jaren

De woningbehoefte voor eigen inwoners van de gemeente is groot. Ook in de regio Zuidoost Brabant staan we voor de uitdaging van de schaa sprong. Met de groei van kennisintensieve- en maakindustrie op komst is de vraag naar arbeidsplaatsen en woningen enorm. Als gemeente Gemert-Bakel leveren we een belangrijke bijdrage aan de maatschappelijke uitdagingen om de aantrekkelijkheid van de gemeente en de regio te vergroten.

Wij gaan uit van een groei van de inwonersaantallen naar 35.000 en een groei van het aantal woningen met 2.400 tot 2032.

2. Lonen gaan met 5,2% stijgen in 2024

De huidige cao gemeenten loopt tot en met 1 januari 2024. Die gaf voor 2023 een gemiddelde stijging van 7,8%. Onbekend is hoe de lonen in 2024 zich zullen ontwikkelen. Daarom gaan wij voor de loonkostenontwikkeling in 2024 weer uit van de loonvoet sector overheid. Deze bedraagt 5,2% volgens het Centraal Planbureau. Dit cijfer is gepubliceerd in het CEP maart 2023.

In de begrotingsbrief voor 2024 heeft de provincie als financieel toezichthouder gemeenten dringend opgeroepen de percentages van het CEP te hanteren.

3. Pensioenpremie's en sociale lasten stijgen in 2024 met een gelijk bedrag als 2023

De pensioenpremie's en sociale lasten maken geen onderdeel uit van de loonvoet sector overheid. Daarom worden er aparte uitgangspunten voor opgesteld.

De inschatting voor sociale premies en pensioenpremie's is nu nog lastig te maken. Ze worden pas definitief na de septembercircularisatie en publicatie door de belastingdienst in december. We gaan er daarom van uit dat sociale premies in 2024 met een gelijk bedrag als in 2023 zullen stijgen.

4. De inflatie bedraagt 3,9% in 2024

Het Centraal Planbureau verwacht voor 2024 een gemiddelde inflatie van 3.9%. Dit blijkt uit het kengetal 'overheidsconsumptie Imoc' uit de publicatie CEP maart 2023.

De uitgaven van de gemeente verhogen wij niet automatisch met inflatie. Mocht stijging nodig zijn dan wordt dat apart aangegeven. Zie bijvoorbeeld de stijging van de kosten van automatisering verderop in deze kadernota.

Bij de inkomsten wordt het inflatiecijfer van 3,9% gebruikt voor verhoging van de gemeentelijke tarieven. Uitzondering hierop zijn de leges waarvoor de stijging van de loonkosten met 5,2% wordt gebruikt.

5. We schrijven op investeringen af volgens de bestaande afspraken

De afspraken over afschrijven zijn door de gemeenteraad vastgelegd in de 'Nota activering, waardering en afschrijving 2017'. Deze afspraken zijn leidend. De afschrijvingen starten daarbij in het jaar nadat de investering in gebruik is genomen.

Indien een investering volledig is afgeschreven zijn er geen afschrijvings- en rentekosten meer. Dat voordeel zetten we in een aparte post in de begroting. Hiermee is er dekking voor toekomstige vervangingsinvesteringen. Dit beleid is vastgelegd in de financiële kaders van de gemeente en maakt de begroting meer wendbaar.

6. De rente op nieuwe leningen is stijgende, we rekenen met 3,5% in plaats van 3%

Op dit moment (april 2023) bedragen de rentetarieven als volgt:

Tarieven	April 2023
1-maands lening	3,03%
5 jaar	3,37%
10 jaar	3,33%
25 jaar	3,35%

Om de inflatie te bestrijden verwacht BNG dat de tarieven het komende jaar verder zullen stijgen.

In de financiële kaders is vastgelegd dat we in de begroting minimaal met een rente van 2,5% rekenen. De rentes zijn op dit moment hoger. Daarom rekenen we nu met 3,5% in deze kadernota. In de Begroting 2023 is uitgegaan van 3%.

7. Bij de bouwgrond en gesloten financieringen rekenen we met 2,8% rente

Hoeveel rente mag worden toegeschreven is vastgelegd door het BBV in de 'notitie grondexploitaties'. Voor 2024 komt dit rentepercentage naar verwachting uit op 2,8%. Dit percentage wordt ook gehanteerd voor het bepalen van de kostendekkendheid riool en afval.

8. Er wordt maximaal € 820.000 ambtelijke kosten toegerekend aan de bouwgrond

In de financiële kaders is opgenomen dat we niet meer dan € 705.000 per jaar (prijspeil 2021) aan ambtelijke kosten toerekenen aan de bouwgrondexploitatie.

Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd met het stijgingspercentage loonkosten. Dat percentage kwam uiteindelijk in 2023 uit op 7,8% en voor 2024 uit op 5,2%. Dit betekent dat in 2024 er maximaal een bedrag van € 820.000 kan worden toegerekend aan de bouwgrondexploitatie.

9. Het overheadpercentage bedraagt 60%

Het is verplicht overhead apart op te nemen in de begroting. Hierdoor ontstaat er meer inzicht en kan er beter worden vergeleken met andere gemeenten.

Overhead bestaat volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) uit:

1. Leidinggevenden primair proces (hiërarchisch);
2. Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
3. P&O / HRM;
4. Inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement);
5. Interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie;
6. Juridische zaken;
7. Bestuurszaken en Bestuursondersteuning;
8. Informatievoorziening en automatisering (ICT);
9. Facilitaire zaken en Huisvesting;
10. Documentaire informatievoorziening (DIV);
11. Managementondersteuning primair proces.

We rekenen overhead toe aan de bouwgrondexploitatie, rioolheffing, afvalstoffenheffing en leges. Dit gebeurt via een opslag op de loonkosten. Naar schatting komt de opslag voor overhead in 2024 uit op 60%.

10. De post Onvoorzien blijft € 70.000

Het is wettelijk verplicht een post Onvoorzien te hebben. De hoogte daarvan bepaald de gemeente zelf. De post Onvoorzien bedroeg in 2023 € 70.000. Hetzelfde bedrag wordt gehanteerd voor de Begroting 2024.

Het BBV geeft geen regels voor de inzet van de post Onvoorzien. Het college hanteert daarom de drie O's als richtlijn: Onuitstelbaar, Onontkoombaar en Onvoorzienbaar. Met ingang van 2022 kan het college van B&W zelfstandig beschikken over de post Onvoorzien.

4.2 Tarieven 2024

De gemeente bepaald voor een aantal inkomsten via tarieven zelf de hoogte daarvan. In deze paragraaf is opgenomen met welke ontwikkeling wordt gerekend voor 2024 en verder.

De ontwikkelingen voor 2024 in tarieven zijn:

- OZB stijgt enkel met 3,9% inflatie;
- Afvalstoffenheffing stijgt enkel met 3,9% inflatie;
- Rioolheffing stijgt met 9,1% bestaande uit inflatie en een afgesproken opslag;
- De leges stijgen met 9,4% op basis van de stijging loonkosten + inhaalslag 2023;
- Voor begraafplaatsen worden de tarieven van de parochie gevolgd;
- Voor de grondprijzen volgt eind 2023 een voorstel aan de gemeenteraad;
- De overige tarieven stijgen enkel met 3,9% inflatie;

De tarieven worden niet via deze kadernota vastgesteld. Dat is in alle gevallen een apart besluit. Per onderdeel is hieronder een toelichting opgenomen.

OZB stijgt enkel met 3,9% inflatie

Voor 2024 worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Voor 2024 een jaarlijkse inflatiestijging van 3,9% toepassen;
- Voor 2025 en verder de inflatiestijging op 2,3% houden;
- Areaaluitbreiding van € 75.000 (heeft geen invloed op tarief).

Geraamde OZB-opbrengst	2024	2025	2026	2027
Was	9.655	9.952	10.257	10.568
Wordt	9.806	10.106	10.413	10.728
Verschil	150V	154V	157V	160V

In de Begroting 2023 was voor alle jaren rekening gehouden met een inflatie van 2,3% en een areaaluitbreiding van € 75.000. De inflatiestijging bedraagt volgens de ramingen van het CBP uit maart 2023 nu 3,9% in 2024. Dat geeft een voordeel op de opbrengsten OZB.

Afvalstoffenheffing stijgt enkel met 3,9% inflatie

Bij de vaststelling van de tarieven van de afvalstoffenheffing wordt uitgegaan van volledige kostendekking. De stijging van de afvalstoffenheffing blijft in 2024 beperkt tot 3,9% inflatie.

Rioolheffing stijgt met 9,1% bestaande uit inflatie en een afgesproken opslag

Bij de vaststelling van de tarieven van de rioolheffing wordt uitgegaan van volledige kostendekking.

Voor de rioolheffing heeft de gemeenteraad in december 2018 een besluit genomen over de tarieven tot en met 2023. Dit was een jaarlijkse stijging van 2,5% bovenop de inflatie. In het watertakenplan is aangegeven dat met ingang van 2024 de tarieven met 5,2% exclusief inflatie stijgen. Over deze stijging vanaf 2024 moet de gemeenteraad nog wel een besluit nemen. Vooralsnog gaan we uit van dit percentage.

De inflatie voor 2024 bedraagt 3,9%. Het tarief van rioolheffing zal daarom met 9,1% stijgen in 2024.

De leges stijgen met 9,4% op basis van de stijging loonkosten in 2023 en 2024

Bij de tarieven van de leges wordt uitgegaan van volledige kostendekking.

Leges zijn een vergoeding voor gemeentelijke diensten. Voor deze diensten maakt de gemeente kosten. Dat zijn voor het overgrote deel loonkosten. Daarom stijgen de tarieven van de leges met hetzelfde percentage als de loonkosten. In 2023 was de stijging personeelslasten berekend op 3,6%. Dit is uiteindelijk 7,8% geworden. Dit geeft een verhoging van 4,2%. Daarnaast is er de verwachte stijging van loonkosten van 5,2% in 2024.

Voor begraafplaatsen worden de tarieven van de parochie gevolgd

Voor de tarieven van de gemeentelijke begraafplaatsen volgen wij de tarieven van de parochie Heilige Willibrordus Gemert-Bakel. Het college van B&W stelt de gemeentelijke tarieven jaarlijks vast.

Voor de grondprijzen volgt eind 2023 een voorstel aan de gemeenteraad

Eind 2023 krijgt u een voorstel aangeboden voor de grondprijzen in 2024.

Met verwachte winsten in de bouwgrondexploitatie wordt niet gerekend in de begroting. Op het moment dat er winsten behaald worden zijn dat incidentele voordelen in de betreffende jaarrekening. Voor verwachte verliezen wordt wel direct een voorziening getroffen.

De overige tarieven stijgen enkel met 3,9% inflatie

Dit betreft:

- Huren binnen- en buitensportaccommodaties;
- Toeristenbelasting;
- Hondenbelasting;

Deze worden dan allemaal met het inflatiepercentage van 3,9% verhoogd in 2024. In de ramingen houden we er rekening mee dat vanaf 2025 die inflatie weer terugvalt naar 2,3%.

De tarieven voor de Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Gemert centrum zijn per verordening vastgesteld op een vast bedrag tot en met 2025. Daarom wordt dat bedrag niet geïndexeerd.

Effect op de Kadernota 2024

Bij OZB, toeristenbelasting en hondenbelasting was in meerjarenperspectief rekening gehouden met een stijging van 2,3%. Dat wordt nu 3,9% wat een voordeel oplevert.

Tarieven	2024	2025	2026	2027
OZB (zie eerdere tabel)	150V	154V	157V	160V
Verhuur gebouwen en sport	19V	19V	19V	19V
Toeristen- en hondenbelasting	5V	6V	6V	6V
Leges	127V	146V	160V	160V
Totaal	301V	325V	342V	345V

De gesloten financieringen afval, bouwgrondexploitatie en riool hebben geen effect op de kadernota. De leges zijn een-op-een gekoppeld aan de kosten die daarvoor gemaakt worden en daarmee dekking voor een deel van de hogere salarislasten zoals opgenomen in paragraaf 5.3.

4.3 Ontwikkelingen gemeentefonds

Belangrijkste inkomstenpost voor de gemeente is het gemeentefonds. Dat beslaat ongeveer 65% van de jaarlijkse inkomsten. Er is op nog steeds veel onzekerheid over die inkomsten op langere termijn.

Nieuwe financieringssysteem aangekondigd in Voorjaarsnota 2023 Rijk

Het kabinet heeft in het coalitieakkoord aangekondigd om de huidige financieringssysteem per 2026 af te schaffen en te vervangen door een nieuwe. Vooruitlopend daarop is alvast een grote hap uit dat gemeentefonds genomen vanaf 2026. Voor Gemert-Bakel was dat ongeveer 4 miljoen euro aan structureel lagere inkomsten.

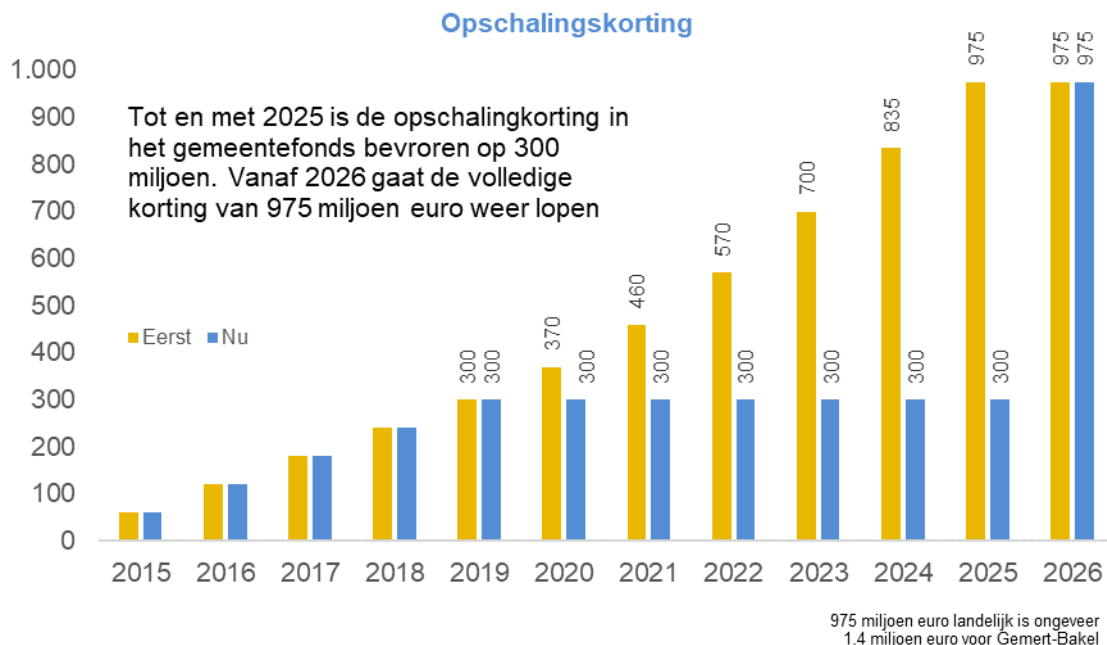
In de Voorjaarsnota 2023 is meer duidelijk geworden. De eerder forse uitname uit het gemeentefonds wordt vanaf 2027 deels gecompenseerd met 1 miljard euro structureel en een stijging op basis van BBP. Dat is ongeveer 1,8 miljoen euro structureel voor Gemert-Bakel. Dat bedrag is nu verwerkt in de kadernota.

Uitbreiding belastinggebied nog niet concreet

Het Rijk wil mogelijk het belastinggebied van gemeenten uitbreiden vanaf 2026/2027. Je kunt dan als gemeenten een extra belasting gaan heffen, zoals een ingezetenebelasting. Onduidelijk is nog of dit dan extra inkomsten zijn voor gemeenten of dat het gemeentefonds daarmee evenredig wordt gekort.

Opschalingskorting gaat weer lopen vanaf 2026, daar is al rekening mee gehouden

De opschalingskorting stamt uit het kabinet Rutte-II. Via een structurele korting van 975 miljoen euro werden gemeenten verleid om samen te gaan tot gemeenten van minimaal honderdduizend inwoners. Het idee van de opschaling is van de baan. De korting is gebleven. Daarop is veel kritiek gekomen. De korting is al een aantal keren bevroren.

In 2026 gaat de korting echter weer lopen. Vertaald naar Gemert-Bakel is dat een structureel nadeel van ongeveer 1 miljoen. Die korting zit al verwerkt in onze begroting.

VNG is kritisch op Voorjaarsnota 2023 Rijk

De VNG heeft via een ledenbrief aangegeven dat de voorjaarsnota niet de gewenste structurele financiële zekerheid geeft. Ze vinden het financiële gat vanaf 2026/2027 nog steeds (veel) te groot. Naar hun berekening moet dat structureel 3 miljard euro meer zijn. Dat is ongeveer 4,5 miljoen euro voor onze gemeente. Daarbij nemen ze ook de opschalingskorting mee die vanaf 2026 gaat lopen en de naar hun idee te lage inhaalindexeringen.

De rijksmiddelen klimaatakkoord worden ingezet als dekking voor bestaande kosten

Voor uitvoering van het klimaatbeleid krijgen gemeenten geld van het Rijk. Daarover is na lange tijd nu duidelijkheid gekomen voor de jaren 2023 tot en met 2025. Ook voor de jaren 2026 en verder heeft het Rijk geld gereserveerd op hun begroting. Dat geld is nog niet 'vrijgegeven' aan gemeenten.

In de vorige begrotingen zijn vooruitlopend op de ontvangsten van het Rijk al kosten geraamd (zoals ambtelijke capaciteit). Die worden volgens afspraak eerst verrekend met deze vergoeding van het Rijk.

Uitvoeringskosten klimaatakkoord	2024	2025
Rijksmiddelen uitvoering klimaatakkoord	546	551
Al opgenomen in Begroting 2023	284	302
Restant rijksmiddelen	262	249

Het restant is niet vrij besteedbaar. Dit dient besteed te worden aan uitvoeringskosten van het klimaatakkoord. Het gaat dan om ambtelijke capaciteit en onderzoekskosten maar niet over fysieke investeringen. Jaarlijks vindt hierover financiële verantwoording plaats door gemeenten aan het Rijk.

De middelen zijn toegekend tot en met 2025 maar ook de jaren daarna zullen er middelen komen. Dat zal een veelvoud zijn van de middelen tot en met 2025 gezien de door het Rijk gereserveerde bedragen.

In deze kadernota is voor de jaren 2024 en 2025 respectievelijk € 284.000 en € 302.000 als dekking opgenomen voor al geraamde kosten. Omdat we ook vanaf 2026 zeker nog middelen gaan ontvangen is die dekking structureel doorgezet naar 2026 en verder.

Na het afgesloten hervormingsakkoord Jeugd is het nu wachten op de middelen

De VNG heeft in 2021 een arbitrage ingeroepen tegen het Rijk voor de tekorten in de Jeugdzorg. De VNG is daarbij in het gelijk gesteld. De arbitragecommissie heeft uitgesproken dat gemeenten in 2022 1,9 miljard euro extra moeten krijgen voor de Jeugdzorg aflopend tot 800 miljoen euro in 2028. Deze uitspraak is semi-bindend.

Dat structurele geld is nog niet ter beschikking gesteld door het Rijk. Voorwaarde hiervoor is dat de VNG het hervormingsakkoord Jeugd tekent. In april 2023 is overeenstemming bereikt tussen de VNG en het Rijk over dit hervormingsakkoord.

Vooruitlopend op dit akkoord mochten gemeenten in vorige begrotingen wel alvast een stelpost opnemen. Dat hebben wij gedaan. Deze stelpost was tot en met 2026 100% van het bedrag en bedroeg 1,3 miljoen euro. Vanaf 2027 mocht maar 75% geraamd worden. Het is nu wachten op definitieve toekenning van de middelen.

Er zijn extra middelen voor gezondheid vanuit het Rijk de komende jaren

Op 3 februari 2023 is het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) ondertekend door gemeenten, GGD'en, zorgverzekeraars en het Rijk. Het akkoord omvat afspraken over het bereiken van een gezonde generatie in 2040. Het GALA biedt gemeenten, samen met organisaties in het sociaal domein en in de zorg, de mogelijkheid om een breed en samenhangend beleid te voeren op gezondheid en preventie.

Hiervoor is een aanvraag voor financiering ingediend van 2,1 miljoen euro voor Gemert-Bakel op de brede specifieke uitkering (SPUK) voor de periode 2023-2026. De toekenningsbedragen worden in de Begroting 2024 opgenomen en daar staan gelijke kosten tegenover.

Het gemeentefonds wordt in de begroting verder berekend zoals voorgaande jaren

We rekenen het gemeentefonds technisch hetzelfde door als voorgaande jaren:

- De septembercirculaire 2023 wordt gebruikt in de Begroting 2024;
- Het gemeentefonds wordt geraamd op prijspeil 2024 (constante prijzen);
- We ramen 50% van de ruimte onder het BTW compensatiefonds.

4.4 Uitgangspunten en prognose drie decentralisaties Sociaal Domein

De provinciale richtlijnen voor het ramen van de 3d's worden gevolgd

De provincie heeft in 2018 richtlijnen afgegeven hoe de drie decentralisaties in het Sociaal Domein geraamd moeten worden in de begroting. De decentralisaties hebben een grote impact op de financiën van gemeenten. De provincie wil met de richtlijnen voorkomen dat gemeenten in hun jaarrekeningen grote tekorten op de zorgkosten krijgen.

Richtlijnen provincie 3d's:

1. Het is niet reëel om in de Begroting 2024 het uitgangspunt van budgettair neutraal ramen 3d's te hanteren;
2. Geef in de Begroting 2024 duidelijk aan op welke uitgangspunten de ramingen zijn gebaseerd en leg hierbij een koppeling naar de realisatiecijfers in de jaarrekening;
3. Wanneer er een taakstelling in de Begroting 2024 wordt opgenomen dan adviseren wij de raming van deze taakstelling reëel te onderbouwen. Leg daarbij concreet op programmaniveau vast hoe de taakstelling wordt ingevuld en geef daarbij ook aan hoe het proces, dat bij het concretiseren gevolgd gaat worden, eruitziet.

De richtlijnen passen binnen onze eigen financiële kaders waarbij we uitgaan van reëel ramen in de begroting en het Sociaal Domein.

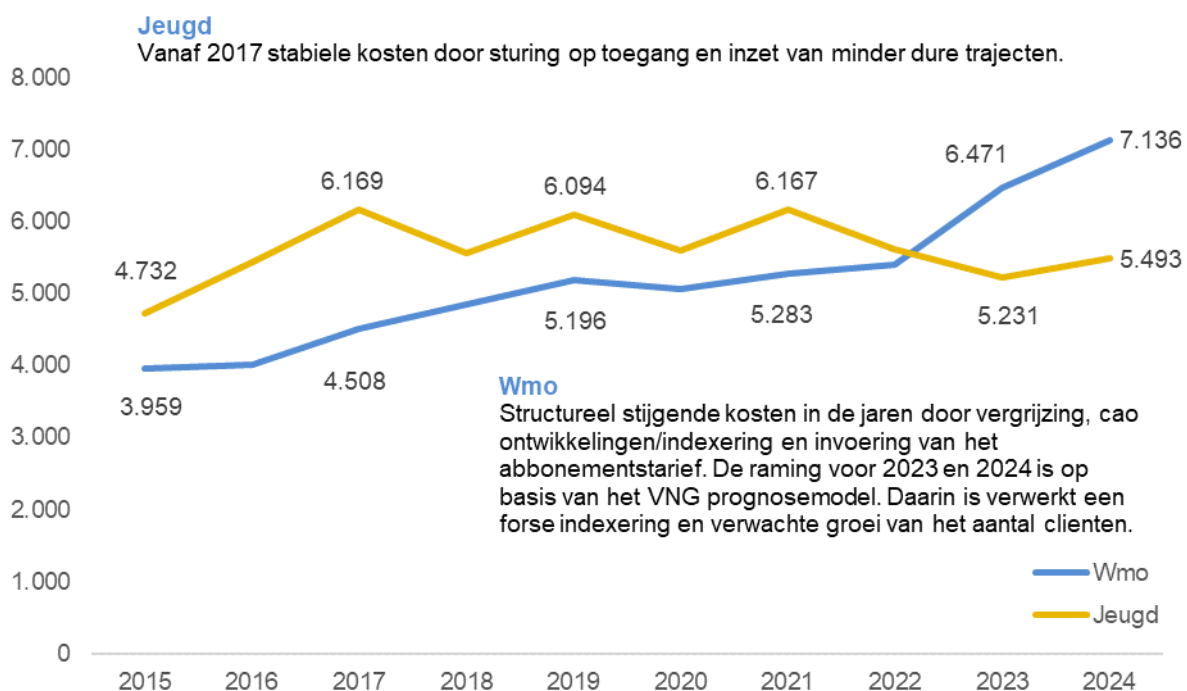
We gaan uit van stijgende tarieven en stijgende aantallen in 2024 bij de 3d's

In onderstaande tabel staan de uitgangspunten voor indexering tarieven en aantallen cliënten opgenomen. In de tabel is ook het jaar 2023 vermeld om inzicht te geven in de groei.

Voor de voorspellingen Wmo is het VNG model (versie maart 2023) gebruikt waarbij rekening is gehouden met de demografische ontwikkelingen. De prognoses zijn door de GR Peelgemeenten afgegeven bij de jaarrapportage 2022 in april 2023.

Uitgangspunten prognose	2023		2024	
	Indexering	Aanwas	Indexering	Aanwas
Wmo				
Hulp bij het huishouden	10,86%	6,4%	5,00%	6,2%
Begeleiding	4,40%	7,0%	5,00%	7,0%
Medisch advies/eigen bijdrage	4,40%	1,4%	3,57%	1,5%
Collectief vervoer	13,70%	1,0%	5,00%	1,1%
Rolstoelen	14,50%	-1,9%	5,00%	-1,9%
Vervoer	14,50%	2,4%	5,00%	2,4%
Woonvoorzieningen	14,50%	3,1%	5,00%	3,5%
Jeugd	4,40%	0,0%	5,00%	0,0%
Jeugdbescherming en -reclassering	5,35%	-	5,35%	-
Veilig Thuis (AMK)	4,29%	-	4,29%	-
Spoed4Jeugd (SEZ)	4,74%	-	4,74%	-
Jeugdzorgplus	4,80%	-	4,80%	-
BMS	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Bij de doorrekening met deze percentages gaan we uit van de stand van zaken in tarieven en aantallen per 31 december 2022. Dat geeft de volgende trend.

In cijfers ziet de ontwikkeling er als volgt uit.

Taak	Realisatie								Prognose	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Wmo	3.959	4.010	4.508	4.843	5.196	5.066	5.283	5.398	6.471	7.136
Jeugd	4.732	5.447	6.169	5.569	6.094	5.591	6.167	5.612	5.231	5.493
BMS	617	672	661	709	831	830	865	2.706*	2.798*	869
Totaal	9.308	10.129	11.338	11.121	12.121	11.487	12.315	13.716	14.500	13.498

* Door de energietoeslag zijn de kosten BMS voor 2022 en 2023 incidenteel hoger.

In de Begroting 2024 zal € 747.000 voor 3d's bijgeraamd worden

Voor de drie centralisaties in het Sociaal Domein staat nu een structureel bedrag geraamd van € 12,7 miljoen in de begroting. Dat wordt verhoogd naar 13,5 miljoen structureel. Per saldo is er een aanvulling nodig van € 747.000 in de begroting voor de drie decentralisaties. Daar worden we via het gemeentefonds overigens deels voor gecompenseerd, zie paragraaf 5.3.

De drie decentralisaties zijn open-einde regelingen die ongeveer 15% van onze begroting vormen. Daarom is in 2021 een risicoreserve 3d's ingesteld. Deze reserve heeft een omvang van € 2.500.000. Hieruit kunnen incidentele tekorten op de drie decentralisaties worden betaald. Structurele bijstellingen van het budget drie decentralisaties gaan ten laste of komen ten gunste van het saldo van de begroting.

4.5 Reserves en voorzieningen

De stortingen in reserves en voorzieningen blijven ongewijzigd

De stortingen voor 2024 en verder blijven op hetzelfde niveau als in de Begroting 2023. Het gemeentelijk beleid is geen aparte reserves voor onderwerpen op te richten maar die te betalen uit de begroting. Het aantal stortingen in reserves is daarom zeer beperkt.

Als er in 2023 of 2024 een beheerplan (zoals wegen) wordt geactualiseerd zal de storting in de voorziening wel lager of hoger worden.

De afspraken met de provincie over ruimte-voor-ruimte geven investeringskansen

Wij hebben een langdurige overeenkomst met de provincie dat voor iedere gerealiseerde ruimte-voor-ruimte kavel de gemeente € 50.000 ontvangt. Dat geld storten wij bij ontvangst in een voorziening. De middelen dienen we te besteden aan kwaliteitsverbetering van het buitengebied. Gezien de lopende plannen kan deze voorziening tot een substantieel bedrag groeien. Dit geeft dan extra investeringsruimte buiten de reguliere begroting om. In deze kadernota hebben wij incidentele middelen opgenomen om verdere plannen daarvoor uit te werken.

Voor corona houden wij geen reserve meer aan

Bij het besluit voor de Jaarstukken 2022 stellen wij voor de risicoreserve Corona af te schaffen en die middelen enkel nog te gebruiken voor de energievergoeding maatschappelijke organisatie en verenigingen. Dat voorstel heeft geen effect op de jaren 2024 en verder.

We voegen geen inflatie toe aan reserves en voorzieningen

Er wordt geen inflatiecorrectie toegevoegd aan reserves. Dat is een standaardwerkwijze in Gemert-Bakel omdat wij investeringen niet uit reserves betalen. Toevoeging van inflatie aan een voorziening via jaarlijkse stijging van de storting mag niet volgens het BBV.

4.6 Fiscale uitgangspunten

In 2024 hoeft naar verwachting geen vennootschapsbelasting (Vpb) te worden betaald

Sinds 2016 moeten gemeenten vennootschapsbelasting betalen als ze optreden als ondernemer en daarbij winsten maken. De wetgever wil daarmee de concurrentie met het bedrijfsleven eerlijker laten verlopen. Dit betreft bij ons enkel de bouwgrondexploitatie.

Over 2016 tot en met 2021 is er een fiscaal verlies geleden van 2,8 miljoen euro. Daarmee kunnen we toekomstige winsten compenseren. Op dit moment is de inschatting dat de gemeente de komende jaren geen vennootschapsbelasting hoeft te betalen. Mocht dit wel het geval zijn dan wordt dat betaald uit de risicoreserve Bouwgrondexploitatie.

We gaan ervan uit dat de Specifieke uitkering stimulering sport ook na 2023 doorgaat

Sinds 2019 kunnen gemeenten en sportverenigingen de BTW op sport niet meer terugvorderen. Dit onder druk van Europese regelgeving. Ter compensatie van het nadeel is voor gemeenten de Specifieke uitkering stimulering sport (SPUK) ingesteld. Voor sportverenigingen was dat de Stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA).

De SPUK en BOSA lopen tot en met 2023. Wij gaan ervan uit dat er geld blijft komen. Dat kan met doorzetting van de huidige regeling of via een andere regeling. Het Rijk heeft niet de intentie uitgesproken te willen bezuinigen op sport. De structurele inkomsten voor de SPUK van € 57.000 blijven daarmee voor alle jaren in de begroting staan. Ook bij het ramen van investeringen houden we voor alle jaren rekening met de SPUK. De BOSA raakt onze begroting niet direct. Dat geld gaat rechtstreeks naar de verenigingen en stichtingen.

Doorkijk 2024-2027

5. Doorkijk 2024 - 2027

In de gemeenteraad van november 2022 is de Begroting 2023 vastgesteld. Daarna zijn er een aantal financiële ontwikkelingen geweest. Verder zijn er noodzakelijke en wenselijke bijstellingen van budgetten. In dit hoofdstuk wordt dit op een rij gezet.

5.1 Besluitvorming gemeente na vaststelling Begroting 2023

De gemeenteraad heeft na vaststelling van de Begroting 2023 een aantal besluiten genomen met invloed op de Begroting 2024. Deze staan in onderstaande tabel weergegeven.

Raadsbesluit	2024	2025	2026	2027
Renovatie theaterzaal De Eendracht	46N	45N	44N	43N
Beheer sporthal Molenbroek	47N	47N	47N	47N
1 ^e financiële rapportage 2023*	8N	8N	8N	8N
Beleids- en uitvoeringsplan spelen*	49V	51V	24V	6V
Harmonisatie inkomenstoelage en minimaregelingen*	106N	106N	106N	106N
Totaal bijstelling begroting	158N	155N	181N	198N

In de tabel zijn een aantal voorstellen (*) opgenomen die u gelijktijdig krijg aangeboden met deze Kadernota 2024. Voor het volledige inzicht zijn de voorstellen hier benoemd.

In april 2023 heeft u de Routekaart Duurzaamheid vastgesteld. Daaraan was geen begrotingswijziging verbonden. De middelen staan opgenomen bij de verplichte wijzigingen in paragraaf 5.5.

5.2 Wijzigingen begrotingen verbonden partijen

Een aantal taken van de gemeente wordt in regionaal verband uitgevoerd door verbonden partijen. Deze verbonden partijen maken zelfstandig begrotingen. De gemeentelijke bijdrage daaruit nemen wij een-op-een op in onze eigen begroting. Deze zijn afgerond:

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
BSOB	75N	75N	75N	75N
Blink overige taken niet zijnde afval	14V	1V	13N	29N
GGD	164N	169N	172N	201N
GR Peelgemeenten	213N	248N	285N	327N
Innovatiehuis De Peel	9N	9N	9N	9N
MRE	8N	8N	8N	8N
ODZOB	185N	185N	185N	185N
Senzer	662N	920N	1.025N	1.118N
VRBZO	117N	107N	107N	107N
Totaal	1.411N	1.711N	1.871N	2.050N

De bedragen zijn op basis van de conceptbegrotingen

Alle genoemde bedragen zijn in concept. Uitgezonderd hierop is het Innovatiehuis De Peel omdat dit geen gemeenschappelijke regeling is. Het zijn conceptbedragen omdat gemeenten nog zienswijzen op deze begrotingen indienen. Aankomende juni of juli zullen de besturen van deze gemeenschappelijke regelingen de definitieve begrotingen vaststellen. Wijzigingen op de gemeentelijke bijdragen zijn daarom nog mogelijk.

Niet alle verschillen bij gemeenschappelijke regelingen zijn enkel lonen en prijzen

De wijzigingen in de gemeenschappelijke regelingen zijn in de regel loon- en prijscompensaties. Dit is zowel een inhaalindexering op 2023 als de index voor 2024.

In de begrotingen 2023 hadden gemeenschappelijke regelingen rekening gehouden met een stijging van de personeelslasten rond de 2,5%. In werkelijkheid is die uitgekomen op gemiddeld 7,8%. Daarop zijn begrotingen bijgesteld. Dat werkt structureel door naar 2024 en verder. Daarboven op komt nog eens de index van 2024.

Niet alle verschillen zijn lonen en prijzen. Die gevallen staan hieronder toegelicht.

Hogere bijdrage BSOB door stijging van diverse kosten

De Belastingssamenwerking Oost-Brabant (BSOB) int de belastingen en heffingen van de gemeente. Naast de reguliere indexeringen gaan zij meer kosten maken voor informatieveiligheid, huisvesting en het proces waarderen.

Hogere bijdrage GGD door stijging van harmonisatie JGZ en informatieveiligheid

De Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) heeft bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid als kerntaak. Naast de reguliere indexeringen gaan zij meer kosten maken voor informatieveiligheid en is de harmonisatie van het basisaanbod Jeugd gezondheidszorg 0-4 jaar financieel vertaald in de begroting.

Hogere bijdrage GR Peelgemeenten door uitbreiding organisatie

De GR Peelgemeenten voert de taken Wmo, Jeugd, bijzondere bijstand, minima en schuldhulpverlening uit namens de gemeente. De bijdrage in 2024 is gegroeid omdat 1 FTE WMO consulent nu als extra formatie voor Gemert-Bakel is opgenomen in de begroting van de GR. Oorzaak is de stijgende aantallen binnen de WMO. Voorheen werd deze consulent ook ingezet maar met incidentele dekking.

Hogere bijdrage ODZOB door minder declarabele uren

De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) voert taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Naast de reguliere indexeringen rekenen zij in hun conceptbegroting met lagere aantal uren per medewerker als gevolg van ziekteverzuim. Daarnaast investeren zij in terugdringen van het ziekteverzuim via het traject "Fitte organisatie".

Hogere bijdrage Senzer door herverdeling en andere schattingen vanaf 2025

Senzer voert namens de gemeente de participatiewet en aanverwante wet- en regelgeving uit. De bijdrage voor Gemert-Bakel valt structureel hoger uit door een herverdeling van de algemene bijdragen tussen de deelnemers. Daarnaast heeft Senzer vanaf 2025 andere inschattingen gemaakt van het verloop van de kosten en opbrengsten. Dat is ook nadelig.

Lagere bijdrage VRBZO door een voordeel uit herverdeling

De Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) zetten zich in voor een veilige omgeving. Door de herijking van het gemeentefonds is het aandeel Gemert-Bakel gedaald van 3,70% naar 3,59%. Dit is een structureel voordeel in onze bijdrage van € 59.000. Daarnaast heeft de VRBZO tijdelijk extra geld gekregen voor crisisbeheersing. Hierdoor daalt de bijdrage met € 22.000 voor Gemert-Bakel.

5.3 Kostenstijgingen en compensatie daarvoor in gemeentefonds

We krijgen een vergoeding in het gemeentefonds voor loon- en prijsstijgingen

Het gemeentefonds geeft jaarlijks vergoeding voor stijgende kosten door inflatie en cao. Dat is overigens niet een-op-een. De kosten van het Rijk stijgen en de gemeente krijgt dan automatisch ook meer geld. Dit wordt ook wel trap-op/trap-af genoemd of accres.

Prognose gemeentefonds	2024	2025	2026	2027
Correctie Rijk decembercircularre	357N	357N	358N	357N
Verwachte inhaalindexering	197V	197V	197V	197V
Reguliere bijstelling meicircularre	761V	1.406V	1.531V	1.603V
Prognose meicircularre 2023	601V	1.246V	1.370V	1.443V
1 miljard structureel extra	0	0	0	1.550V
Groei op basis van BBP	0	0	0	233V
Nieuwe financieringssystematiek	0	0	0	1.783V

Bij de decembercircularre 2022 heeft het Rijk een correctie doorgevoerd. Die is nog niet in de begroting verwerkt en wordt daarom nu meegenomen.

Daarnaast zijn de indexcijfers voor 2022 hoger uitgevallen dan waar het Rijk in eerste instantie rekening mee heeft gehouden. Hiervoor is een aanpassing aangekondigd door het Rijk. Tot slot is er de reguliere indexering die wordt toegepast voor 2024.

In de septembercircularre 2023 berekent het Rijk nogmaals de vergoeding. Dit doen ze dan met de laatste cijfers van het Centraal Planbureau. In de Begroting 2024 gebruiken we uiteindelijk deze vergoeding uit de septembercircularre 2023.

Andere financieringssystematiek

In 2027 stapt het Rijk over op een andere systematiek is aangekondigd in de Voorjaarsnota 2023. De eerder forse uitname vanaf 2026 uit het gemeentefonds wordt deels gecompenseerd met 1 miljard euro. Voor 2026 is die al incidenteel ontvangen. Die bijdrage wordt nu structureel doorgezet voor 2027 en verder.

Tenslotte wil het Rijk vanaf 2027 het gemeentefonds laten groeien op basis van het BBP. In de voorjaarsnota is daarvoor een schatting gemaakt van 150 miljoen euro.

In de plannen van het Rijk staat nog steeds dat de het belastinggebied van gemeenten wil uitbreiden. Je kunt dan als gemeenten een extra belasting gaan heffen, bijvoorbeeld een ingezetenebelasting. Of dit extra inkomsten voor gemeenten zijn of dat het gemeentefonds evenredig wordt gekort is niet duidelijk.

Budgetten worden bijgesteld om taken op hetzelfde niveau te blijven uitvoeren

De uitgaven in de begroting verhogen wij niet standaard met de inflatie. Dit doen wij enkel wanneer dat nodig is. Uitgangspunt is dan 5,2% op lonen en 3,9% op prijzen. Deze indexcijfers zijn door het Centraal Planbureau in maart 2023 gepubliceerd voor 2024.

Bijstelling is nodig om de taken op hetzelfde niveau uit te voeren. Niet indexeren zou een verkapte bezuiniging betekenen.

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Inhaalindexering 2023 salarissen	582N	582N	582N	582N
Restant stelpost lonen/prijzen uit Begroting 2023	566V	566V	566V	566V
Indexering 2024 salarissen	781N	781N	781N	781N
Rentevoordeel door groei eigen vermogen	300V	300V	300V	300V
Rente van 3% naar 3,5%	39N	79N	161N	342N
Belasting eigen panden	19N	19N	19N	19N
Indexering en areaal onderhoud	127N	127N	127N	127N
Indexering zwembad en buitensportverenigingen	22N	22N	22N	22N
Indexering professionele instellingen	107N	107N	107N	107N
Indexering automatisering	34N	34N	34N	34N
Totaal	845N	885N	967N	1.148N

De prijsstijgingen van de gemeenschappelijke regelingen en drie decentralisaties zijn al verwerkt in paragraaf 4.2 en paragraaf 4.4.

Over 2023 dient een inhaalindexering 2023 salarissen plaats te vinden.

De nieuwe cao gemeenteambtenaren is met een gemiddelde stijging van 7,8% voor 2023 fors hoger uitgevallen. Het Centraal Planbureau rekenende voor 2022 op een stijging van 3,6%. Deze inhaalindexering wordt nu opgenomen. Bij de Begroting 2023 hadden we al rekening gehouden met hogere stijgingen op lonen en prijzen. Daarom is in de Begroting 2023 een stelpost van € 602.000 opgenomen.

De resterende stelpost lonen en prijzen uit de Begroting 2023 wordt ingezet

In de Begroting 2023 was een stelpost lonen en prijzen opgenomen van € 602.000. Daar resteert nu nog € 566.000 van. Deze stelpost wordt volledig ingezet.

De lonen, pensioenen en sociale lasten zullen stijgen in 2024 met € 781.000

Lonen, pensioenen en sociale lasten voor de ambtelijke organisatie stijgen jaarlijks. Voor de belangrijkste post lonen komt die stijging uit op 5,2%. Dit geeft in 2024 een bijstelling van € 781.000. Dit bedrag is inclusief indexatie college van B&W en gemeenteraad.

Rentevoordeel door groei eigen vermogen

Het eigen vermogen is met bijna 10 miljoen euro gegroeid in 2022 terwijl 'maar' rekening was gehouden met groei van 1 miljoen euro. De groei is niet veroorzaakt door technische aanpassingen zoals herwaarderingen. De verbetering van het eigen vermogen vertaalt zich daarom direct door in een betere kaspositie van de gemeente. Hierdoor zijn leningen afgelost zonder dat het afsluiten van nieuwe leningen nodig was. Bij een rente van 3% zoals gehanteerd in de begroting geeft dit een structureel voordeel van € 300.000 per jaar.

Stijgende rente geeft hogere kosten bij investeringen

De rente is afgelopen jaar sterk gestegen en zal naar verwachting verder stijgen. Wij gaan in deze kadernota uit van 3,5% rente. Bij een investeringsprogramma van 100 miljoen euro zoals vorig jaar in de begroting opgenomen geeft dit structurele hogere lasten.

Door verhoging van belastingtarieven stijgen de kosten van gemeentelijke panden

De gemeente heeft ongeveer 110 panden in haar bezit. Ook de gemeente moet over deze panden belastingen betalen. Het gaat dan om OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing en waterschapsbelasting. Welke belastingen betaald moeten worden is afhankelijk van de situatie. De gemeente is altijd eigenaar en soms ook gebruiker.

Verhoging van de belastingtarieven in 2024 geeft voor die panden hogere kosten in de gemeentelijke begroting. Dit is een nadeel van € 19.000.

Er is meer onderhoudsbudget nodig vanwege groei van de gemeente en inflatie

Ieder jaar moet er meer onderhouden worden in de openbare ruimte omdat de gemeente groeit. Dat wordt ook wel areaal genoemd. De structurele groei van het areaal kan worden uitgedrukt in een percentage. Het onderhoudsbudget dient ieder jaar met dit percentage te worden verhoogd om het onderhoud goed en binnen de budgetten uit te kunnen voeren. Gezien de verwachte groei is die vastgesteld op 1,55%. Daarnaast is er de verwachte inflatie in 2024 van 3,9%. In totaal een bijstelling van € 127.000.

Door het indexeren van de professionele instellingen blijft hun dienstverlening op peil

Het merendeel van de professionele organisaties is gebonden aan cao-afspraken. Een risico voor het niet indexeren van subsidies is dat zorg en/of dienstverlening verschaalt. Dit betekent dat de ontvangende subsidieorganisatie gaat snijden in de uren dienstverlening om zo aan de wettelijk verplichte salarisstijging te kunnen voldoen. Wij hanteren voor die instellingen daarom een index van 3,9% gelijk aan het inflatiecijfer.

Vergoedingen zwembad en buitensportverenigingen stijgen op basis van contract

De onderhoudsvergoedingen van de dertien buitensportverenigingen en de bijdrage aan Molenbroek BV voor het zwembad worden contractueel geïndexeerd. Ook hier is 3,9% inflatie gehanteerd.

Met het indexeren van het budget automatisering blijft de dienstverlening op peil

Vanaf 2021 worden de budgetten voor informatievoorziening en automatisering geïndexeerd. De indexering kon niet langer worden opgevangen binnen de budgetten. We voeren nu net zoals op de anderen budgetten een indexering van 3,9% door. Leveranciers hebben de ruimte om indexering door te voeren vanwege de landelijke inkoopvoorwaarden voor ICT. In deze kadernota is nu voor € 34.000 aan indexeringen voor automatisering opgenomen.

5.4 Verplichte en gewenste bijstellingen en investeringen

Er zijn bijstellingen van budgetten en er zijn voorgestelde investeringen

De bijstellingen zijn weergegeven in vier tabellen welke op de volgende pagina's staan:

1. Verplichte bijstellingen budgetten;
2. Verplichte investeringen;
3. Gewenste bijstellingen budgetten;
4. Gewenste investeringen.

Een verplichte bijstelling of investering komt voort uit de wet of uit regionale afspraken.

Investeringen worden afgeschreven over de gebruiksduur van de investering. Dat geeft jaarlijkse afschrijvingslasten en jaarlijkse rentelasten, ook wel kapitaallasten genoemd. Die kapitaallasten gaan lopen in het jaar nadat de investering in gebruik is genomen.

Samengevat

	Krediet	2024	2025	2026	2027
Verplichte bijstellingen					
Budgetten	-	661N	569N	294N	302N
Investeringen	21.261	123N	308N	393N	471N
Totaal verplicht	21.261	784N	877N	687N	773N
Gewenste bijstellingen					
Budgetten	-	997N	612N	324N	324N
Investeringen	500	0	50N	50N	49N
Totaal gewenst	500	997N	662N	374N	373N
Totaal verplicht en gewenst	21.761	1.781N	1.539N	1.061N	1.146N

Uitgebreidere toelichting op de wensen is de vinden in de bijlage

In de tabellen hierna staan alle bijstellingen en investeringen opgesomd. Via de nummering in de tabel is de uitgebreide toelichting vindbaar in de bijlage.

Incidentele lasten en baten tellen niet mee in het structurele saldo

Incidentele kosten en opbrengsten mogen niet worden meegeteld in het structurele begrotingssaldo. Denk aan de inzet van reserves of winsten op verkoop van panden. Wordt een begroting sluitend gemaakt met incidentele voordelen dan is dat een risico voor de langere termijn. Deze incidentele voordelen houden een keer op. Aan de andere kant is het financieel in de meeste gevallen best verantwoord incidentele kosten te dekken uit reserves.

Daarom is het structurele saldo bepalend voor de provincie.

Een aantal bijstellingen zijn incidenteel van aard. In het totaaloverzicht op de laatste pagina van deze kadernota zijn die niet meegerekend in het structurele saldo.

Verplichte bijstelling budgetten

In onderstaande tabel staan de verplichte aanpassingen van budgetten. Het kunnen ook eisen zijn die algemener in de wet staan opgenomen zoals een zorgplicht.

Nr	Onderwerp	2024	2025	2026	2027
Portefeuille 1 Algemene zaken					
1.1	Informatieveiligheid	268N	261N	199N	207N
Portefeuille 2 Zorg, Welzijn en Onderwijs					
2.1	Social Return On investment (SROI)	37N	37N	37N	37N
2.2	Schuldhulpverlening aan ondernemers	48N	48N	48N	48N
2.3	PlatOO: Inrichtingskosten Kleine Kapitein	17N	0	0	0
2.4	Aanpassen huisstijl voor wettelijke eisen digitale toegankelijkheid	10N	0	0	0
Portefeuille 3 Toekomstbestendig Buitengebied & Financiën					
Geen verplichte bijstellingen in deze portefeuille					
Portefeuille 4 Economie, Duurzaamheid & Recreatie					
4.1	Vervangen sportmaterialen sporthal Molenbroek en De Beek	30N	0	0	0
4.2	Klimaatakkoord - mobiliteit	18N	0	0	0
4.3	Ontheffing Wet natuurbescherming voor isolatieprogramma	75N	75N	0	0
4.4	Aanbodinnovatie vrijetijdseconomie De Peel	10N	0	0	0
4.5	Verhoging bijdrage Land van de Peel	4N	4N	4N	4N
Portefeuille 5 Wonen & Levendige dorpscentra					
5.1	Actualiseren redengevende omschrijvingen t.b.v. gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden	138N	138N	0	0
5.2	Datamonitoring woningbouw	6N	6N	6N	6N
Totaal van alle portefeuilles		661N	569N	294N	302N

Verplichte investeringen

In deze paragraaf staan de verplichte investeringen. Dat betekent dat op basis van de wet de gemeente inspanningen moet verrichten of dat we de investeringen doen vanuit de regionale opgaven.

Nr	Investeringen met verplicht karakter	Krediet	Kapitaallasten			
			2024	2025	2026	2027
Portefeuille 1 Algemene zaken						
1.2	Audiosysteem raad	115	21N	32N	32N	31N
Portefeuille 2 Zorg, Welzijn en Onderwijs						
2.5	Routekaart Duurzaamheid	17.500	102N	260N	345N	424N
Portefeuille 3 Toekomstbestendig Buitengebied & Financiën						
Geen verplichte investeringen in deze portefeuille						
Portefeuille 4 Economie, Duurzaamheid & Recreatie						
Geen verplichte investeringen in deze portefeuille						
Portefeuille 5 Wonen & Levendige dorpscentra						
5.3	Uitvoering voorkeursalternatief N272 (gereed 2027, lasten vanaf 2028)	2.032	0	0	0	0
5.4	Brainportdeal korte termijn maatregelen	314	0	16N	16N	16N
5.5	Brainportdeal multimodale knoop (gereed 2027, lasten vanaf 2028)	1.300	0	0	0	0
Totaal van alle portefeuilles		21.261	123N	308N	393N	471N

Gewenste bijstellingen van budgetten

Nr	Onderwerp	2024	2025	2026	2027
Portefeuille 1 Algemene zaken					
Geen bijstellingen in deze portefeuille					
Portefeuille 2 Zorg, Welzijn en Onderwijs					
12.1	Pas Vooruit	12N	12N	12N	12N
12.2	Preventie, Algemene voorziening	5N	5N	0	0
12.3	GGZ-specialist	42N	42N	42N	42N
12.4	Subsidie bureau Halt	5N	5N	5N	5N
12.5	Stevige sociale basis en communicatie	30N	30N	0	0
12.6	Arbeidsmarktcommunicatie	75N	15N	15N	15N
12.7	Creatie communicatiemiddelen en tools	45N	30N	30N	30N
Portefeuille 3 Toekomstbestendig Buitengebied & Financiën					
13.1	Opstellen plan voor impuls biodiversiteit en ruimtelijke kwaliteit	60N	0	0	0
Portefeuille 4 Economie, Duurzaamheid & Recreatie					
14.1	Open Bedrijven Dag - Weekend	20N	0	0	0
14.2	Hotspot Hightech Helmond-De Peel	20N	0	0	0
14.3	Werkbudget mobiliteit	15N	15N	15N	15N
14.4	Locatieonderzoek 2 vervoersknooppunten (Hub's) openbaar vervoer	30N	0	0	0
14.5	Verkeersonderzoek capaciteit Noord-Om in relatie tot woningbouwopgave noord-Gemert	100N	0	0	0
14.6	Verkeersonderzoek rondweg Bakel	35N	0	0	0
14.7	Optimaliseren routestructuren	0	45N	0	0
14.8	Verhoging bijdrage VVV	5N	5N	5N	5N
14.9	Geopark	8N	8N	0	0
Portefeuille 5 Wonen & Levendige dorpscentra					
15.1	Vitale kernen	200N	200N	0	0
15.2	Toekomstig scenario groenonderhoud	200N	200N	200N	200N
15.3	Verbeteren van de bereikbaarheid Gemert-Bakel, inzetten gedragscampagne	60N	0	0	0
15.4	Beeldkwaliteitsplan Buitengebied	30N	0	0	0
Totaal van alle portefeuilles		997N	612N	324N	324N

Gewenste investeringen

Nr	Investeringen zonder verplicht karakter	Krediet	Kapitaallasten			
			2024	2025	2026	2027
Portefeuille 1 Algemene zaken						
Geen aanvullende investeringen in deze portefeuille						
Portefeuille 2 Zorg, Welzijn en Onderwijs						
Geen aanvullende investeringen in deze portefeuille						
Portefeuille 3 Toekomstbestendig Buitengebied & Financiën						
Geen aanvullende investeringen in deze portefeuille						
Portefeuille 4 Economie, Duurzaamheid & Recreatie						
14.10	Pumptrack en skatevoorziening	500	0	50N	50N	49N
Portefeuille 5 Wonen & Levendige dorpscentra						
Geen aanvullende investeringen in deze portefeuille						
Totaal van alle portefeuilles		500	0	50N	50N	49N

Totaaloverzicht

6. Totaaloverzicht

Per onderdeel is aangegeven in welke paragraaf de bijstelling verder staat toegelicht.

Onderdeel	2024	2025	2026	2027
§2.0 Structurele saldo Begroting 2023	4.117V	5.038V	616V	1.593N
§5.1 Al genomen raadsbesluiten	158N	155N	181N	198N
Startsaldo Kadernota 2024	3.959V	4.883V	435V	1.791N
Bijstellingen inkomsten				
§4.2 Tarieven	301V	325V	342V	345V
§4.3 Rijksmiddelen uitvoering klimaatakkoord	284V	302V	302V	302V
§5.3 Prognose meicirculaire 2023	601V	1.246V	1.370V	1.443V
§5.3 Nieuwe financieringssystematiek Rijk	0	0	0	1.783V
Bijstellingen uitgaven				
§4.4 Drie decentralisaties Sociaal Domein	747N	747N	747N	747N
§5.2 Gemeenschappelijke regelingen	1.411N	1.711N	1.871N	2.050N
§5.3 Kostenstijgingen	845N	885N	967N	1.148N
Structurele saldo na bijstellingen	2.141V	3.413V	1.136N	1.863N
Verplichte bijstellingen				
§5.4 Verplichte bijstellingen budgetten	661N	569N	294N	302N
§5.4 Waarvan incidenteel en geen structureel saldo	214V	213V	0	0
§5.4 Verplichte investeringen	123N	308N	393N	471N
Structurele saldo na verplichte bijstellingen	1.571V	2.749V	1.823N	2.636N
Gewenste bijstellingen				
§5.4 Gewenste bijstellingen budgetten	997N	612N	324N	324N
§5.4 Waarvan incidenteel en geen structureel saldo	600V	275V	0	0
§5.4 Gewenste investeringen	0	50N	50N	49N
Eindsaldo Kadernota 2024	1.174V	2.362V	2.197N	3.009N